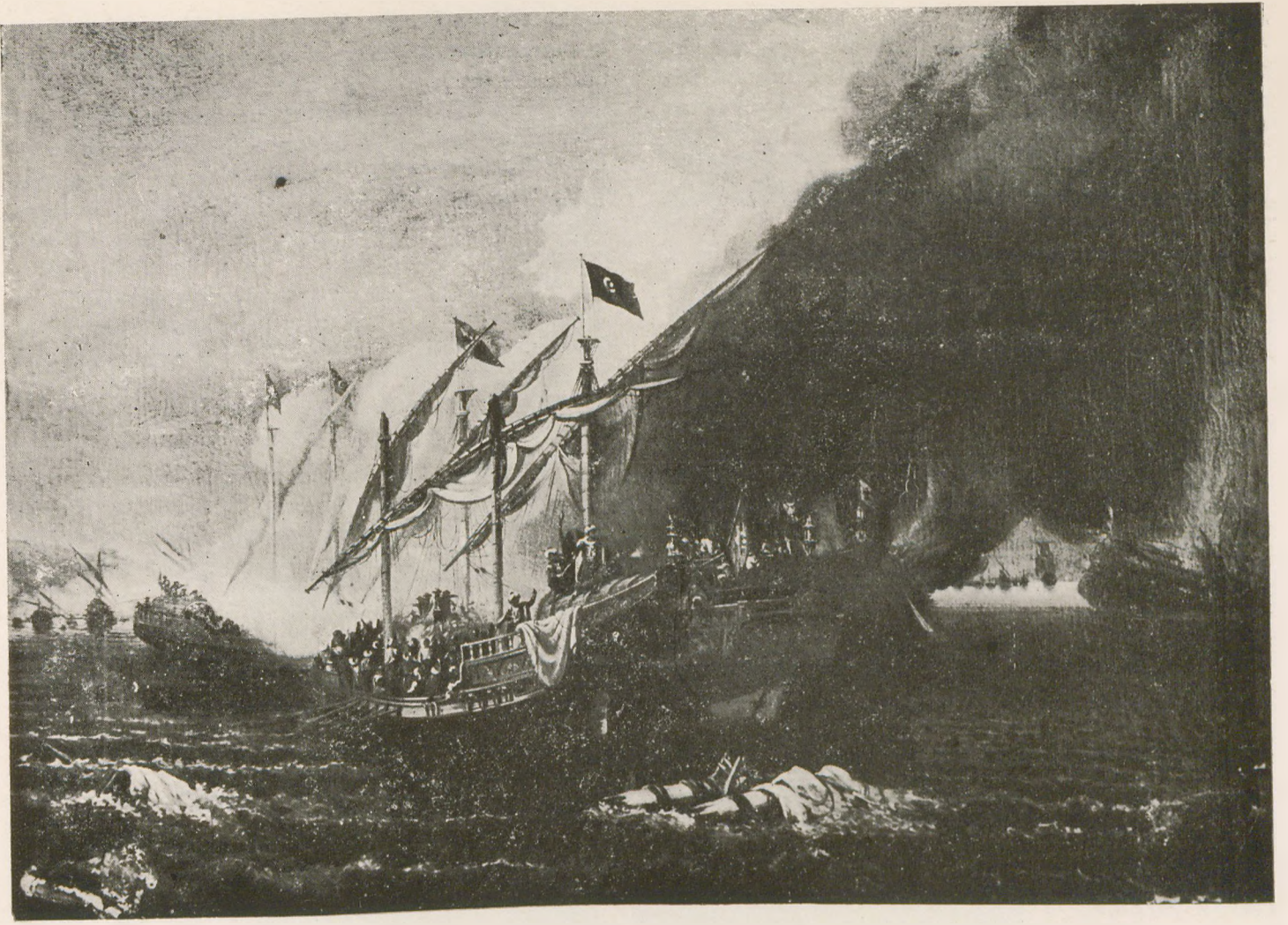

DONANMA GÜNÜ - 1951 -

Barbarosun Chicago Art Mu-
seum'daki aslından kopya
portresi
(İstanbul Deniz Müzesi)

PREVEZE MUHAREBESİ (Ressam Nuri Paşa - İstanbul Deniz Müzesi)

BARBAROS'UN SEFERLERİ

FATİH Sultan Mehmet Midilli'yi zaptettiği zaman askerlerine bu adadaki kızlarla evlenmelerini bildirdi. Evvelâ Sipahilerden Yakup Ağa isminde bir dilâver yiğit adada beğendiği güzel bir kızı nikâh etti. (Anınla bir nice zaman derlek eyleyüp andan dört tane oğlu oldu. Birinin adı İshak ve biri Oruç ve biri Hızır olki Hayrettin reistir. Ve biri dahi İlyas idi.)

İshak adada sakin oldu. Oruç ve Hızır reisliğe heves ettiler. Kendilerine birer tekne yaptırıp Akdenizde ticarete başladılar. (Hızır reisin on sekiz oturak bir teknesi vardı ve anınla ticaret ederdi. Kimseye ihtiyacı yoktu. Ekseri seferleri Koloza, Selâniğe, Eyriboza idi. Hâsılı ol tarafın seferleri Hayrettin Reise gayet hoş gelirdi.)

Akdenizde başlayan bu ticaret hayatı sükûnetle geçmedi. O devirlerde Akdenizde ticaret mücadeleyi göze almakla mümkündü. Yakubun üç oğlundan İlyas korsanlar tarafından öldürülmüş, Oruç Rodos şövalyeleri eline esir düşmüştü. Kurtulduğu vakit intikamını almak üzere ticareti bırakarak korsanlığa başladı.

Oruç, Akdenizin en pervasız, en cessus ve dehşetli bir denizcisi olmuştu. Devrini yaşıyan tarihçiler Oruç'u (Bilhassa hiddetli iken hiç bir şey düşünmiyen, zaptolunmaz bir enerji ve cür'ete malik insanüstü kuvvette bir korsan) olarak tarif ediyorlar.

Hızır Reis, Oruç'un mücadelecî hayatında mühim bir yer aldı, iki kardeş beraberce orta ve doğu Akdenizde muvaffakiyetli hareketlere başladılar.

1513 senesinde (Barbaros Kardeşler) ismi Akdeniz yahılarına ve'vele vermiş bulunuyordu. Oruç'la Hızır çıktıkları seferlerden üslerine, esir edilmiş gemilerle, ganimetlerle dönüyorlardı.

Bazen kalemisal bir kalyon görüp göz açtırmadan onu alıyorlar, bazen bir İspanyol Barçası yelken açıp gelirken sarılıp yedeğe çekiyorlardı.

İspanyollarla yapılan bir muharebe sonunda Oruç Reis koluna isabet eden bir gülle parçasile mecruh oldu. Akdenizin pervasız denizcisinin yaralı kolunu kestiler. O seferde de Tunus'a dönülünceye kadar yer yer cenkler yapıldı. Ve düşmandan gemiler, ganimetler alındı. Tunus'a dönüldüğü vakit Oruç Reis bir müddet istirahatete çekilmişti.

Hızır Reis artık seferlere yalnız çıkıyordu. Bir defasında Tunus'a bir ayda 3800 esir ve 20 parça gemi ile dönmüştü.

1514 yılı baharında Hızır Reis 7 pare gönüllü gemisine serdar olup deryaya çıktı. Bu defa küffar yakasında bir şehir basıp iki bin esir aldıktan sonra on iki bin altına sulh olup döndü.

Gönüllü gemiler ganaim için etrafa dağılmıştı. Hayrettin Reis fener yakıp giderken dört Barça bunun ardına düşüp sabah oldukça Hayrettin bunları görüp dümen çevirdi ve sarıp dördünü de esir aldı.

Hızır İstanbula bir gemi yükü hediye göndermiş ve Yavuz Sultan Selim Akdenizdeki kahramanlıklarını duyduğu denizciye iki kadirga ile bir hil'at ihsan etmişti.

1515 de Oruç tekrar Hayrettin'le beraber seferlere çıktı. Kardeşleri İshak da bu mücadelelere katılmıştı. Barbaros Kardeşlerin İspanyollarla cenklerinin arttığı bu yıllarda Yavuz Sultan Selim de Mısırı işgal etmiş bulunuyordu.

1518 yılı Barbaroslar için felâketli oldu. Bir büyük kavgada evvelâ İshak, sonra Oruç Reis şehit düştüler.

Hızır kahraman kardeşlerini, yiğit bin levendini kaybetmişti. Cezayire taarruz eden Arapları ve İspanyolları, büyük zekâsı, sevk ve idaredeki maharetile durdurdu. Karaya ayak basan kuvvetler denize dökdüler.

Hızır Reis bu cenkten sonra Cezayir halkile bir konuşma yaptı. Kâtip Çelebi diyor ki: (Cezayir halkını davet edüp bu ânedek sizi himaye ettim ve kalenizi mamur kılup dörtyüz pâre top kodum. Bundan sonra kimi isterseniz Vali nasb edin ben gemi ile ahar yere giderim, dedi ki te cümlesi yekpâre tazarru edüp aralarından gitmemek rica ettiler.)

Hayrettin Cezayir emareti beyi olmuş ve dört gemi donatıp türlü hediyeler ve esirlerle Sultan Selim'e göndermişti. Yavuz hediyeleri aldı ve Cezayir beyi Hayrettin'e murassa şimşir, hil'at ve sancak yolladı.

Artık Akdeniz kaleleri birer birer düşüyor, düşmanları

Hayrettin beyin dehşetinden titriyorlardı. Şarlken Akdenizi elinde tutan, karşısında hiçbir kuvvet barındırmayan Barbaros'a karşı bir sefer hazırlayıp buna Andrea Dorya'yı memur etti.

Bir iki talih denemesinden yeise düşen Andrea Dorya, Barbaros'un karşısına çıkamıyor ve kendisini pervasızca arayan Türk denizcisinden mütemadiyen kaçıyordu.

Kanunî Sultan Süleyman Şarlken'e karşı açacağı seferde yardımından faydalanmak düşüncesiyle Barbaros'u İstanbul'a davet etti. Böylece büyük Türk denizcisi devlet hizmetine girmiş ve Cezayir emanetini de Kanunî'ye teslim etmişti.

İmparatorluğun Bahrî işlerinin başına getirilen

ve kendisine üç tuğla Kaptan paşalık tevcih olunan Barbaros Hayrettin Paşa İstanbul tersanesinde mimarları, mühendisleri derhal geniş ölçüde gemi inşasına başlattı ve 1534 yılı baharında Kanunî Sultan Süleyman'ın önünde yapılan büyük bahrî merasimden sonra devletin altmış bir pare Başarta ve Kadırgasile 18 Barbaros Kadırgası beş pâre de gönüllü gemiden mürekkep, teçhizatı mükemmel (84) parçalık bir donanma Akdenize açıldı.

Barbaros Hayrettin Paşanın kumandasındaki donanmamız doğruca İtalya sularına inmiş, Mesina Boğazından başlamak üzere birbiri arkasından bir çok kaleler düşürülmüş, binlerce esir alınmıştı.

Bütün Avrupa devletlerinin dikkat nazarı İtalya

tarafına dönmüş, Krallar ve siyasîler büyük Türk denizcisinin harekâtile meşgul olmağa başlamışlardı.

İstanbuldan Tunusu fethetmek üzere ayrılan Barbaros Hayrettin Paşanın da arzusu buydu. İtalya sahillerinde ki harekât asıl hedef olan Tunus fethini maskeleyen için yapıyordu.

Barbaros Avrupa efkârını bu hareketlerle oyalarken birdenbire Tunus sahillerine yelken açtı ve (Halkulvaat) limanına inip ahali tarafından karşılandı. Karaya çıkan asker ve toplarla Tunus üzerine yürüyerek şehir fetholundu.

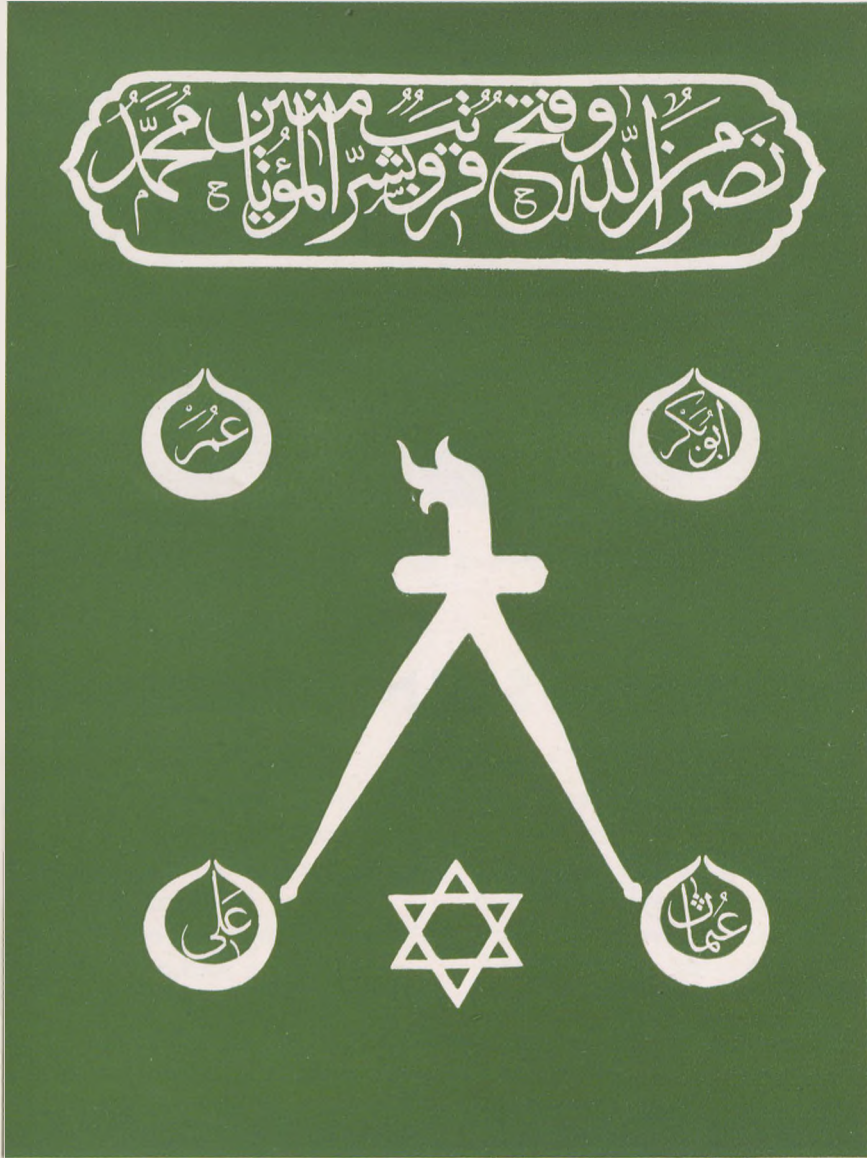
Cezayir, Tunus gibi Şimalî Afrika şehirle-

rinin Osmanlı İmparatorluğu eline geçmesi artık bu sahillerin İspanya ve İtalya için beka ümidini mahvetmiş bulunuyordu.

V. Şarl Tunusu tekrar elde etmek üzere Papa, İspanyol, Portekiz, Sicilya Napoli, Ceneviz, Malta kuvvetlerinden mürekkep büyük bir donanma ile harekete geçti ve çok üstün kuvvetlerle Tunus Şarlken tarafından geriye alındı.

Barbaros Mayorgo adasına yaptığı muvaffakiyetli bir seferden sonra İstanbula döndü. Ve Kanunî tarafından iltifatlarla karşılandı.

İstanbul tersanesinde yeni hazırlıklar başlamış ve bahar mevsiminde Barbaros Hayrettin Paşa (280) pâre gemi ile Apolya seferine çıkmıştı.

Barbaros'un bayrağı

Türk Donanmasının Akdenizde görünüşü Avrupa'da velvele uyandırmış, Papa prensliği içindeki kaleler tahkim olunmuş, Papa Paul Roma'dan kaçmaya karar vermiş, Amiral Andrea Dorya Apolya sahillerini terketmiş, hattâ Mesina limanında dahi barınamamıştı.

Donanmanın İstanbuldan hareketinden altı gün sonra Kanunî Sultan Süleyman ordu ile İtalya ve Adriyatik seferine çıkmıştı.

Donanmamız bu seferinde kara kuvvetlerle müşterek hareketlerde bulunmuş, ordunun ikmalini yapan zahire gemilerini himaye etmiş, ayrıca büyük deniz cenkleri kaydolunmamıştı. Hasımlarile boy ölçüşememiş ve bu mevsimin zevkini alamamış olan Barbaros Hayrettin kış münasebetile İstanbula dönülürken Kanunîden Akdenizde kalmak müsaadesini istemişti.

Kanunî (Hava kıştır, sana bir zarar erişmesin diye korkarım) cevabını verince Barbaros (Kulunuzun evi barkı Akdenizdir. Bendenize denizden bir zarar gelmez) karşılığında bulunuyordu.

Barbaros o kış mevsimini bir çok Venedik adalarını vurmakla geçirdi. Vurulan ve haraca bağlanan adalardan bir çok ganimet ve esir alınmıştı.

Muvaffakiyetli bir seferden sonra İstanbula dönen Barbaros, baharda Akdenize çıktı ve tekrar birçok adalar zaptetti.

Baharı ve yaz mevsimini birbirinden heyecanlı seferlerle muhtelif semtlerde geçiren Barbaros nihayet Papa Paul III.'ün teşvikile bir Haçlılar donanmasının kendisine karşı hazırlanmakta olduğunu haber aldı.

Andrea Dorya'nın kumandasındaki Haçlılar donanması Korfo adasında toplanmış ve oradan Preveze üzerine hareket etmişti.

Barbaros derhal (20) küçük ve yollu bir gönüllü filosunu Turgut Reisin kumandasında o sulara gönderdi. Kenidsi de donanma ile geriden yola çıktı.

Hıristiyanlar kuvvetçe çok üstündüler. Venediğin (80), Papanın (36), İspanyanın (50) kadırgası vardı. Donanmamız Arta körfezine girer girmez hıristiyan donanması preveze önüne demir attı.

Haçlıların karaya çıkmak üzere yapabilecekleri her türlü harekete mâni olmak üzere Barbaros, Murat, Turgut, Salih Reisleri piştar koymuştu.

Düşman cesaretli görünmüyordu. Barbaros Hayrettin üç gün sonra körfezden çıkıp Haçlı donanmaya meydan okudu. Donanmamız harp nizamına girmiş, hilâl şeklinde bir saf teşkil etmiş ve bütün gemilerin başlarında bulunan üçer top birden ateşlenerek düşmana taarruz edilmişti.

Tarruzun verdiği şaşkınlıkla Andrea Dorya yanlış bir manevra yapmış ve kendi donanmasını müşkül bir vaziyete düşürmüştü. Barbaros bu şaşkınlığından derhal istifade ederek (40) gemilik bir filoyu ileri sürerek Haçlı donanmayı ikiye ayırmak istemişti. Vaziyetin aldığı tehlike üzerine Dorya donanmasına derhal ric'at edilmesi emrini vermişti. Düşman donanması Korfo istikametine çekilmiş ve ortalığı karanlık bastığı için donanmamız da Preveze önlerinde mevki almıştı. Barbaros donanmasına gecenin dördüncü saatinde hareket emri verdi. Sabaha kadar kürek çekilerek Pakso adası önüne gelindiği vakit keşşaf gemileri düş-

man donanması direklerinin İncir limanı önünde görüldüğünü haber verdiler.

Barbaros donanmayı hemen geri çevirerek yelkenle düşman üzerine seyre başlandı.

Ve sabahın ilk aydınlığında müttefik donanma Türk gemilerinin gelmekte olduğunu gördü. Barbaros'un harikulâde cür'et ve cesareti Andrea Dorya'nın bütün maneviyatını kırmıştı.

Asıl harp hattını teşkil eden Barbaros donanması üç filiodan mürekkepti. Merkezdeki filoya bizzat Hayrettin Paşa kumanda ediyor, sağ cenaha Salih Reis, sol cenaha Seydi Ali Reis memur edilmiş bulunuyorlardı. Hilâl şeklindeki harp nizamının arka tarafındaki gönüllü filo da Turgut'un kumandasında idi.

Düşman donanması ise bordo nizamında ve gemiler büyüklüklerine göre birbirlerinin arkasında üç saf halinde yer almışlardı. Rüzgâr vaziyetinin aleyhimize olduğunu ve bu yüzden donanmamızın maneviyatının sarsıldığını gören Barbaros, iki âyet yazdırarak geminin iki tarafına bıraktırmış ve az sonra rüzgâr sükûnet bulmuştu.

Bu sırada Dorya büyük gemilerden şiddetli bir top atışı açtırmış ve Türk donanması da boru, nakkare ve nefir sedalarile askerinin Allah Allah âvazeleri arasında heybetle ilerlemeye başlamıştı.

Düşmanın ileriye çıkardığı bir kalyon püskürtülmüş ve ön saftaki düşman gemileri tahrip edilmeye başlanılmıştı. Dorya ikinci saftaki gemilerini harekete geçirmek ve donanmamızı iki ateş arasına almak isterken şiddetli ateşimiz ve bu esnada Turgut'un bir çevirme hareketile ric'ate mecbur kalmıştı.

Dorya birkaç defa Türk donanmasını iki ateş arasına almaya çalışmış, fakat her defasında Barbaros'un mukabelesile karşılaşmıştı. Bir kaç saat süren şiddetli bir muharebeden sonra düşmanın ön saftaki gemileri tamamen tahrip edilmiş ve bu sırada Barbaros hücum emri vererek düşmanın birinci saf gemilerini yarmış ve bunun arkasına sığınmış olan Andrea Dorya'nın kadırgalar filosuna yürümüştü.

Turgut Reis de düşmanın arkalarına saldırmış ve müttefik filo Türk çemberlerinin içine düşecek bir hale gelmişti.

Bunun üzerine iki elinde iki gülle ile dövünen ve kendinden geçen Dorya donanmaya ric'at emri vermişti. Müttefiklerin büyük donanmalarından arta kalan armaları dağılmış, topları susmuş, mağlûp ve perişan gemiler dağınık bir halde gecenin karanlığına dalarak Barbaros'un muzaffer donanması önünden kaçmışlardı.

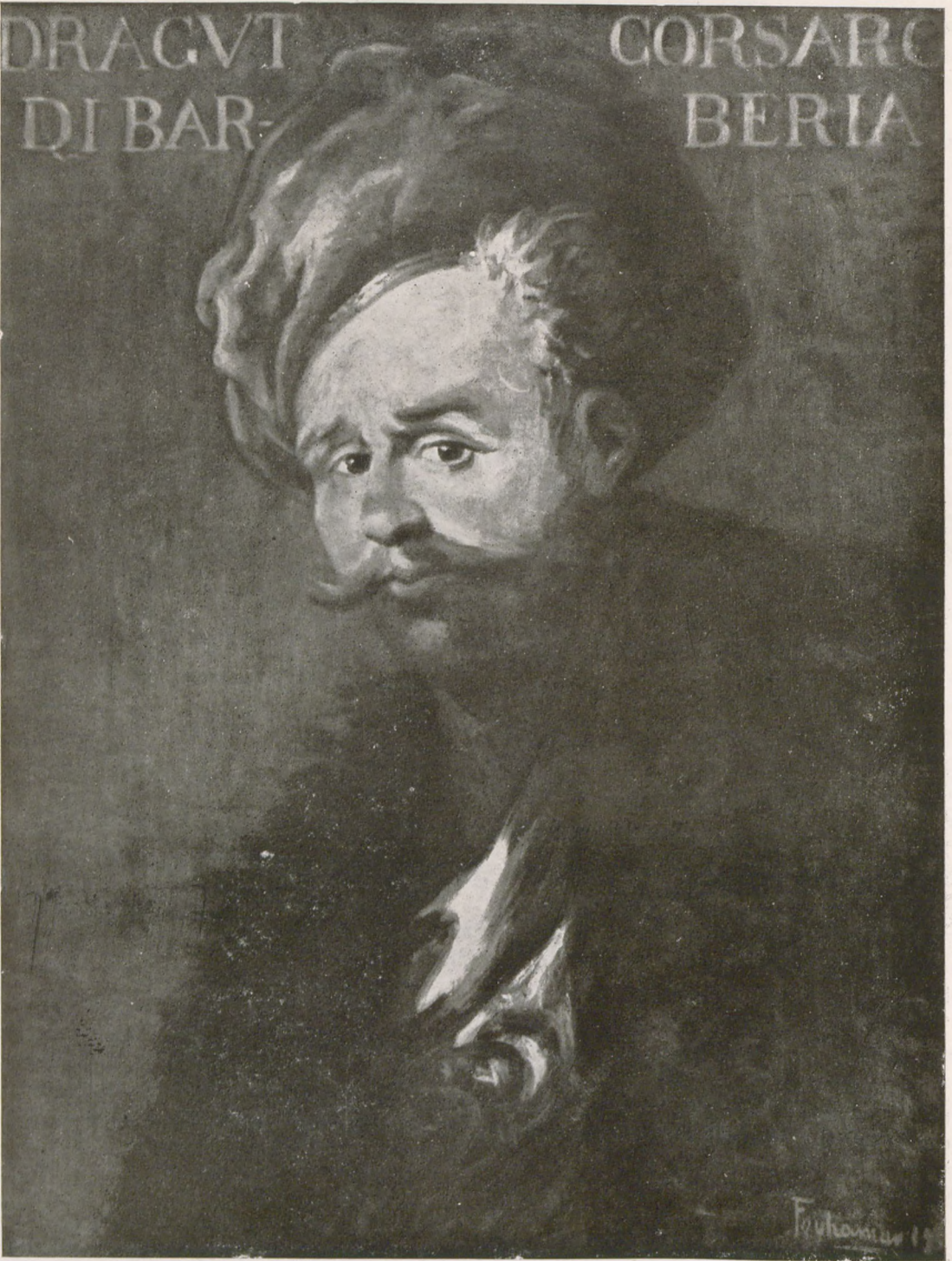
Bu esnada şimşekle, yağmurla karışık bir fırtına çıkmış ve donanmamız muharebe sahasına gelerek demirlemişti. Burada direkleri ve dümenleri kırılmış, parçalanmış olan düşman teknelerine ateş verilmiş ve sabaha kadar meydan aydınlıklar içinde kalmıştı.

Barbaros Yanbolu'da bulunan Kanunî'ye oğlu Hasan beyle Preveze zafernamesini göndermiş, Padişah divanı toplayıp zafernameyi kumandanlarile beraber ayakta dinlemiş ve zafer İmparatorluğun her tarafına tebşir edilmişti.

1538 Sonbaharında Yanbolu'da ve bütün Osmanlı memleketlerinde Preveze ve Barbaros adına şenlikler yapılmıştı.

Barbaros'un mühürü

TURGUT REIS (Aslı Milâno Kral sarayında - İstanbul Deniz Müzesi)

16. Asrın büyük Türk denizcisi Turgut 1485 yılında Veli adlı bir rençber babadan Mentеше'de dünyaya geldi.

Gençliğinde bir korsan gemisinde hizmete girmiş zeki, kuvvetli, atılgan yaradılışle kısa zamanda kaptan olmuştu.

Avrupanın Dragut adile andığı bu cessur denizci Akdenizde Barbaros Hayrettinle buluşmuş ve Preveze zaferinde başarılı hizmetler görmüştü.

1540 yılında Korsika adasında küçük donanmasıle istirahat halinde iken Andrea Dorya'nın yeğeni tarafından esir edilmiş ve üç sene düşman gemilerinde forsa olarak çalıştırılmıştı.

1543 de Cenova'yı kuşatan Barbaros Turgut'la, Sâlih Reisi teslim etmedikleri takdirde şehri baştanbaşaya yakacağı tehddinde bulunmuş ve bu suretle iki deniz kahramanını kurtarmıştı.

Bunden sonra Turgut, Akdenizde düşman gemilerini titreten ele geçirilmez, mağlûp edilmez bir kuvvet olmuştu.

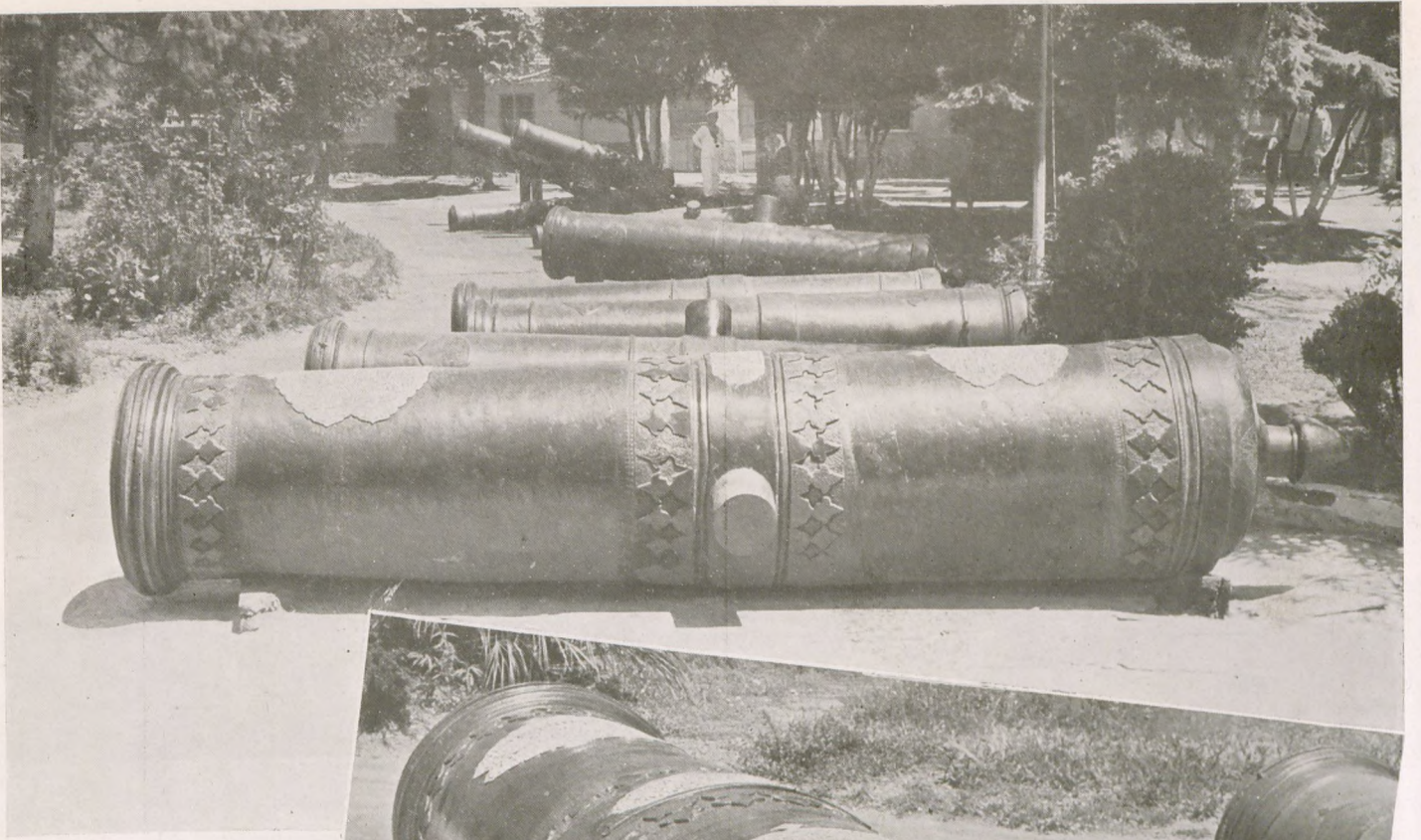
Devlet hizmetinde de bir çok başarılar göstermiş, Trablus'u da fethetmişti. Rakipleri Kanunî Sultân Süleyman nezdinde Turgut'un itibarını kırmak gayretine dümüşler ve büyük denizciyi lâıyk olduğu makama getirmemeye çalışmışlardı.

Turgut seksen yaşında olduğu halde Malta muhasarasına iştirâk etmiş ve orada vurularak 1565 yılında şehit düşmüştür.

Türklerin Maltaya çıkışı

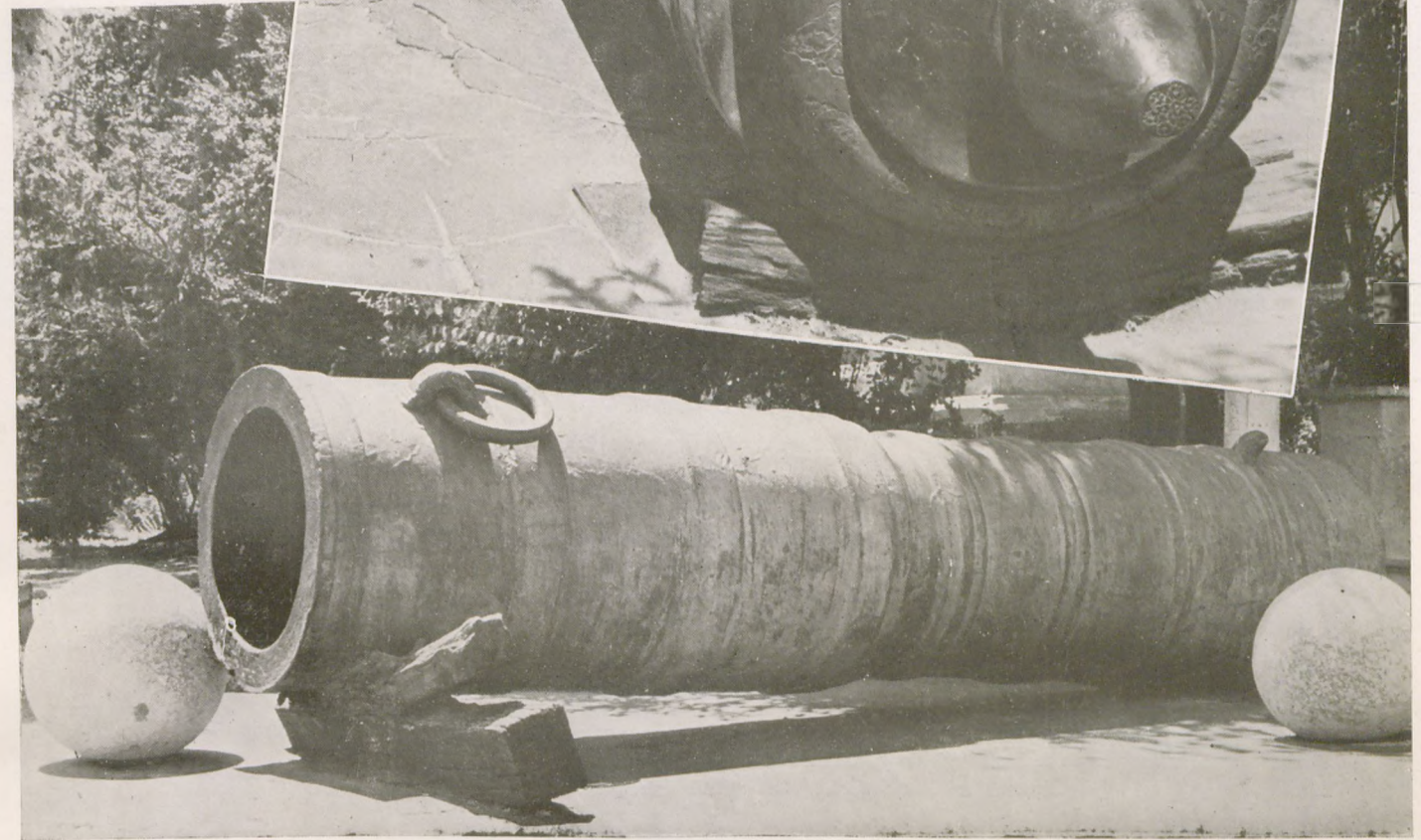
(Resam: Eugen ve Caxes tarafından)

↑
Deniz Müzesinde eski toplar.

III. Ahmet devri topu (İstanbul Deniz Müzesi). →

Fatih Sultan Mehmet devri topu (İstanbul Deniz Müzesi).
↓

Deniz Müzesinde 15. Asırdan 19. Asır nihayetin^e kadar muhtelif devirlerde donanmamızda kullanılmış, yahut yabancı donanmalardan ganimet olarak alınmış toplar bulunmaktadır.

Bu toplar arasında Fatih devrine ait iki büyük top, Kanunî devrine ait toplar, III. Ahmet devrine ait üzeri işlemeli ve kitabeli bir top mevcuttur.

İğtinam edilen topların en eskisini ve en güzelini de 1683 Viyana muhasarasında Kara Mustafa Paşanın Avusturyalılardan aldığı ejder şeklindeki top teşkil etmektedir.

KILIÇ ALİ PAŞA (İstanbul Deniz Müzesi)

16. Asrın büyük Türk denizcilerindendir. Barbaroslardan, Turgutlardan sonra Akdenizde egemenliğimizi muvaffakiyetle devam ettirmiştir.

Silsile halindeki büyük deniz zaferlerimizden sonra gelen Lepanto hezime-tinde kumanda ettiği filoyu düşman hatlarını yarararak mağlûbiyetten kurtarması üzerine Uluç lâkabı Kılınca çevrilmiştir.

16 sene Kaptanı Deryalıkta bulunmuş ve zamanında Türk tersanelerinde kudretli bir donanma inşa edilmiştir.

İspanyollarla muvaffakiyetli harpler yapmış ve Tunusu ellerinden tekrar almıştı. Venediklilere karşı da zaferler kazanmıştır.

Büyük denizci 21/Haziran/1587 günü İstanbulda vefat etmiştir.

18 asırda elle yapılmış bir Bayrak Mecmuası'ndan

(Deniz Müzesindedir)

Eski asırlarda Türk harp ve ticaret gemilerinde harir muhtelif renk ve şekilde bayraklar kullanılırdı.

Bayraklar şalî veya harir üzerine yapılır zülfikarlı, aylı, toplu ve sair işaretli bulunurdu.

Ay yıldızlı bayraklara 19. Asrın başlarında rastlanmaktadır. III. Selim devrine ait bir bayrak mecmuasında Padişahın taht gemisine çekilen sancak turalı, kaptan paşalara mahsus bayrak kırmızı zemin üzerine beyaz kumaştan çifte zülfikarlı, Patronalara mahsus bayrak toplu olarak gösterilmektedir.

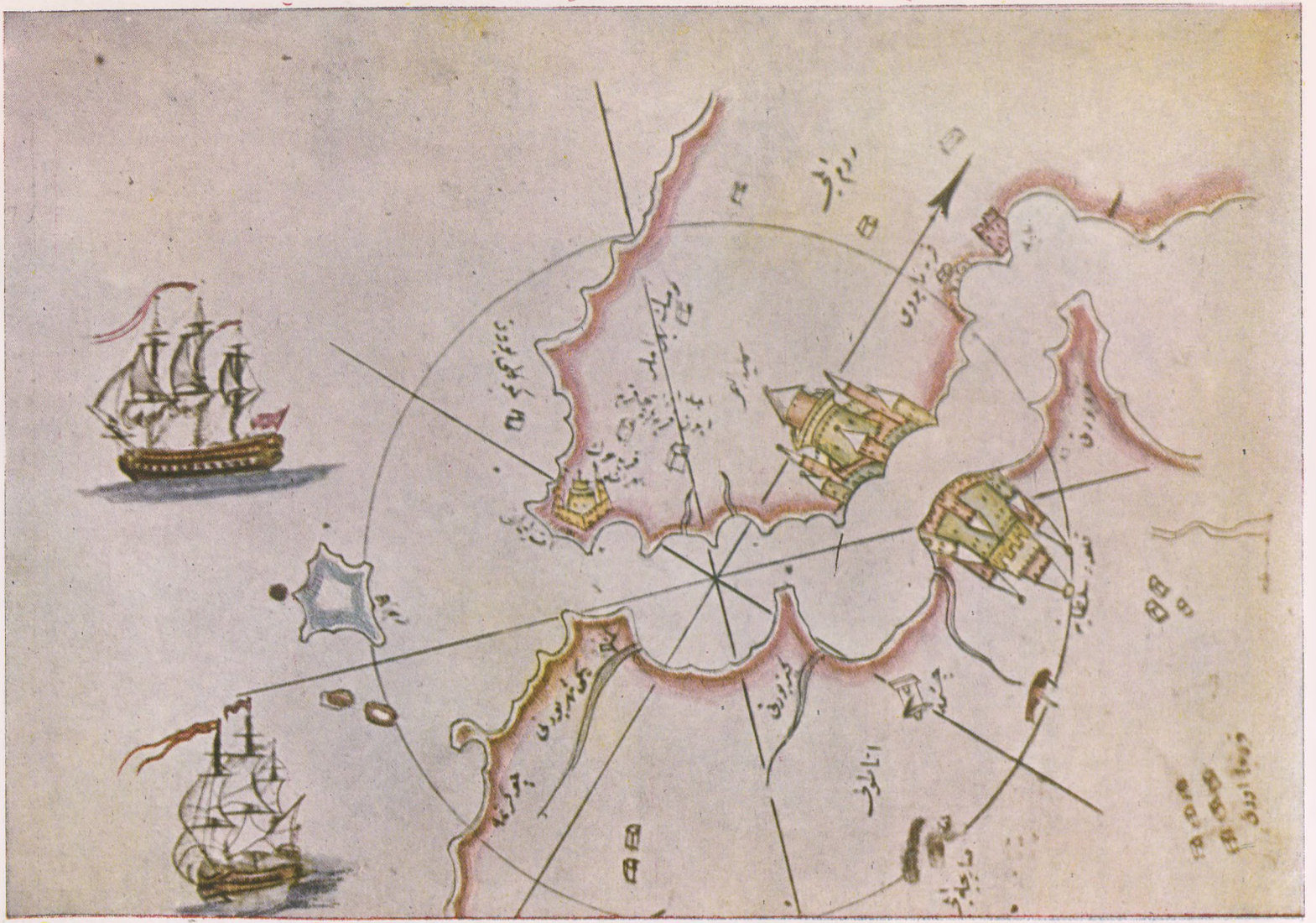
Yine bu devirde harp gemilerimize ay yıldızlı bayrak ticaret gemilerimize üst ve alt parçaları kırmızı ortası yeşil renkte bayrak, ve ayrıca ticaret gemilerine üst ve altı kırmızı ortası mai renkte bayrak çekilmekte idi.

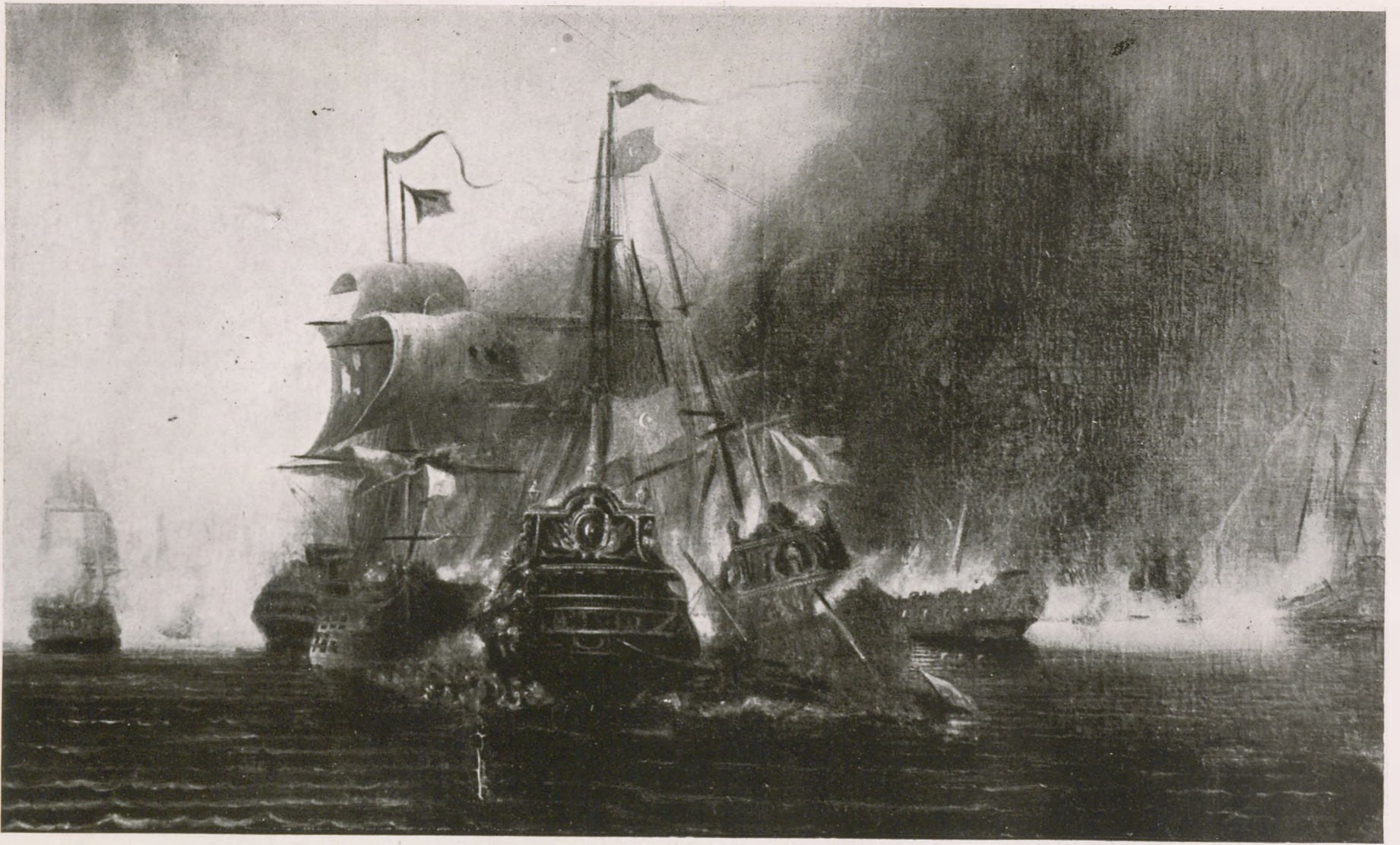
Bazı denizlerde ticaret yapan gemilerimizin bayrakları da muhtelif renkte idiler.

Deniz Müzesinde mevcut bayraklardan en eskisi 1792 tarihinde imal edilmiş harir üzerine tura işlemeli sırma saçaklı sancaktır.

Bu sancak hükümdarın gemilere gelişinde çekilirdi. 14 metre boyunda 7,5 metre genişliğinde ve 40 okka ağırlığındadır.

Deniz Müzesinde Barbaros Hayrettin Paşanın bayrağının benzeri olarak Kırım harbinde imal edilmiş ve Mahmudiye kalyonuna çekilmiş bayrak ta kırmızı zemin üzerine surei fetih yazılı ve zülfikarlı işlemelidir.

CERBE DENİZ MUHAREBESİ (Ressam Nuri Paşa - İstanbul Deniz Müzesi)

Papa, Cenova, Floransa, Napoli, Sicilya, Malta ve İspanya hükümetlerinin hazırladığı birleşmiş bir donanma, Osmanlı İmparatorluğu hâkimiyetinde bulunan Trablus'u zaptetmek üzere 1560 senesinde hazırlıklara başlamıştı.

Amiral Andrea Dorya'nın kumandasındaki donanma Cerbe adasını hareket üssü olarak tahkim etmiş, buraya külliyetli asker çıkartmıştı.

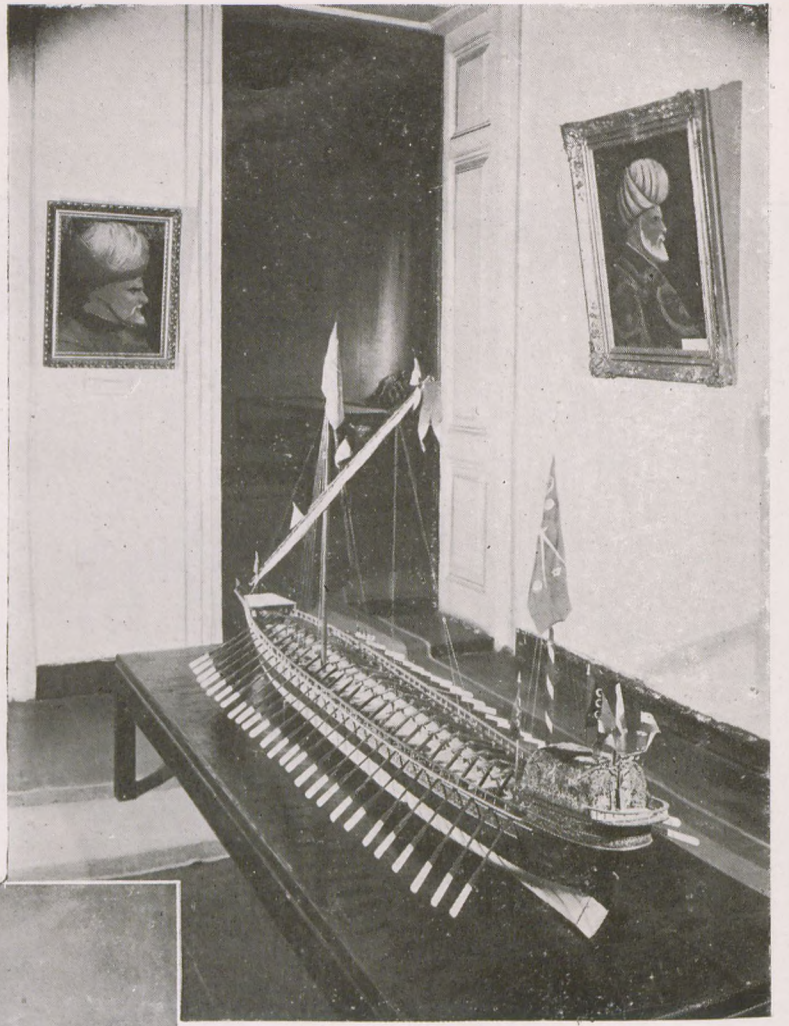
1560 senesi Mayısının 14. günü Piyale Paşa komutasındaki donanmamız düşmanın bu istilâ plânını akim bırakmak üzere Cerbe adasını kuşatmış ve düşman donanmasile muharebeye başlamıştı.

Piyale Paşanın muvaffakiyetle tatbik ettiği harp plânı neticesinde birleşik düşman hattı yarılmış ve bozguna uğrayan donanmanın bir kısmı Cerbe limanına sığınıp Andrea Dorya'nın komutasında kalan külli kısmı firara başlamıştı.

Piyale Paşa firari donanmayı sür'atle takip etmiş ve Donanmayı harbe icbar etmişse de düşman amirali arkasında bir çok harp gemilerini Türklere terkederek son sür'atle hayatını kurtarmak kaydına düşmüştü.

Bir çok düşman gemisi batırılmış, bir kısmı esir edilmiş ve limana sığınanlar da imha olunarak büyük bir deniz zaferi kazanılmıştı.

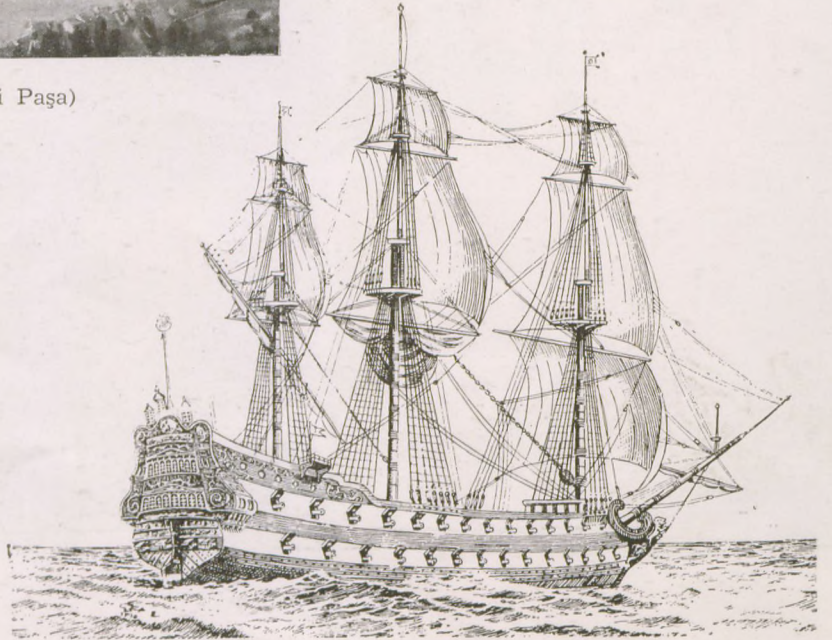
1560 Eylülünün 21. günü Piyale Paşa komutasındaki muzaffer donanma, arkasında esir düşman gemileri, üstünde düşman kara kuvvetleri komutanı ve diğer büyük rütbeli subaylar olduğu halde İstanbul'a girmiş ve Sarayburnu'nda Kanunî Sultan Süleyman'ın önünde muhteşem bir geçit resmi yapmıştı.

16. asır Türk kadirga modeli.
(Melchoir Lorech'in bakır üstüne çizdiği
resme göre yapılmıştır).

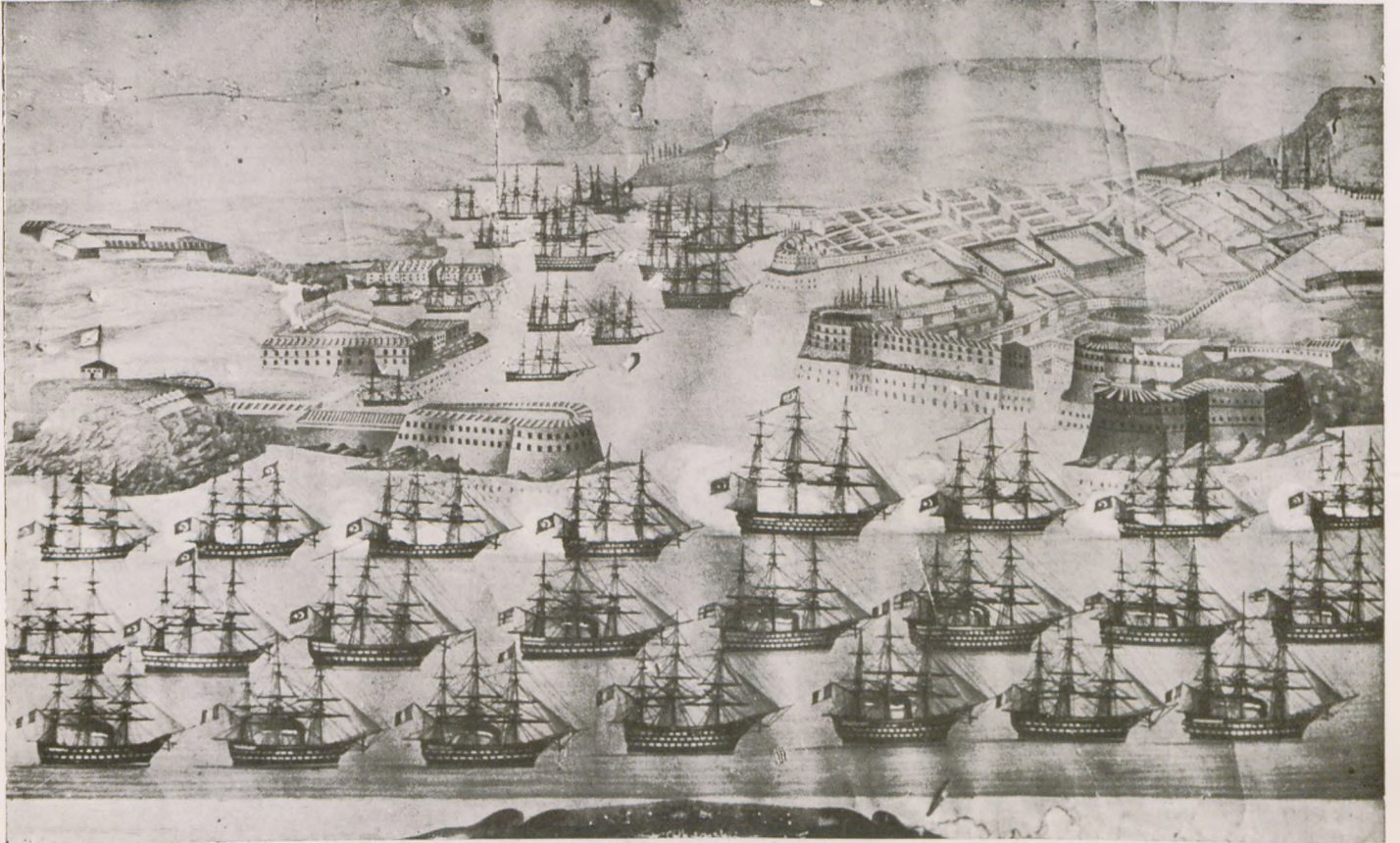
19. asırda Türk kalyonu (Ressam Nuri Paşa)

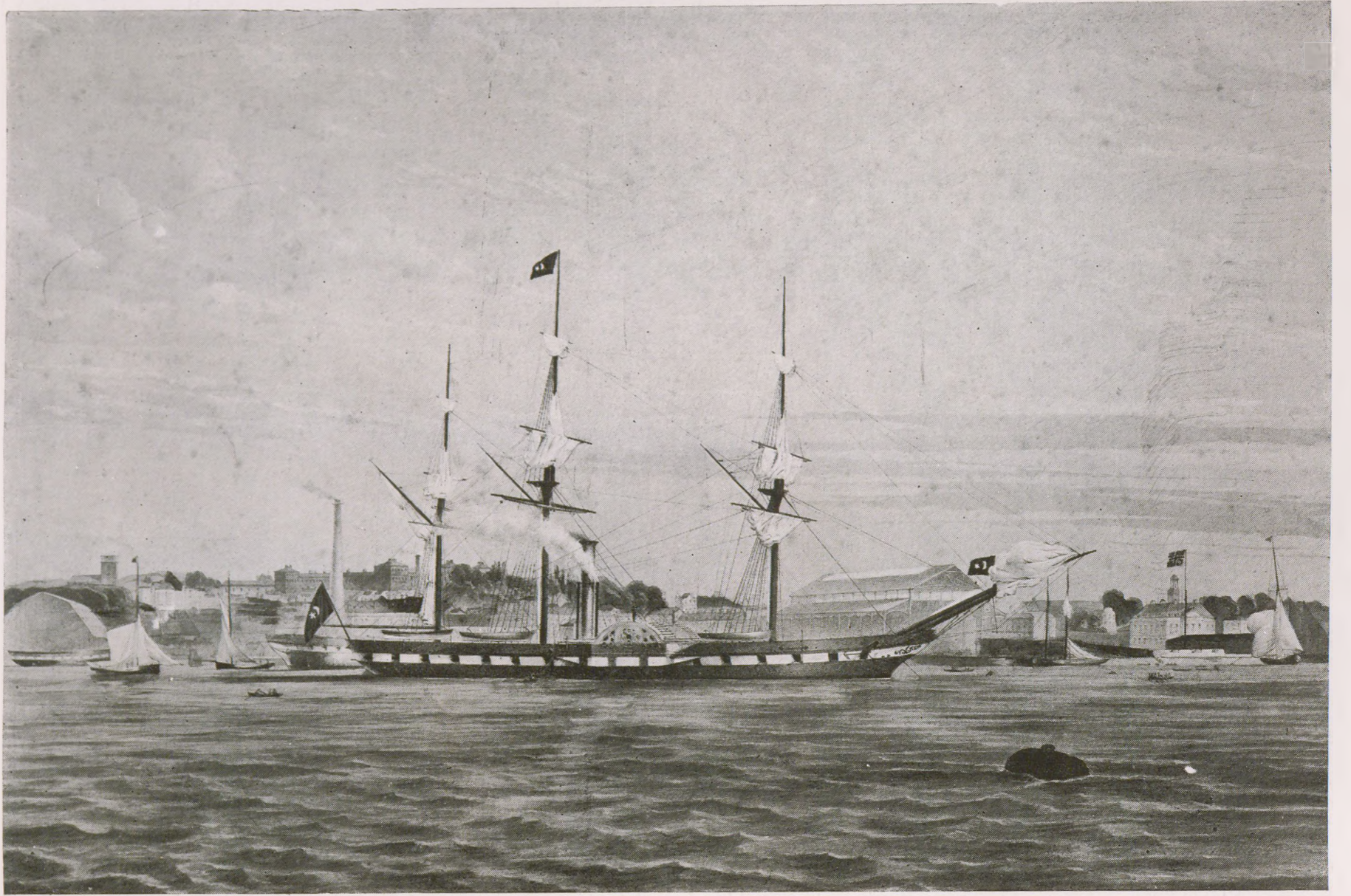
18. asırda Türk kalyonu (Hattat Abdürrahman Karahisarî'nin eserinden)

22 Nisan 1854 de Müttefik donanma tarafından Odesa'nın bombardımanı (İstanbul Deniz Müzesi)

Türk - İngiliz - Fransız donanmalarının Sivastopol'u bombardımanı (Resam Seyit Bey - İstanbul Deniz Müzesi)

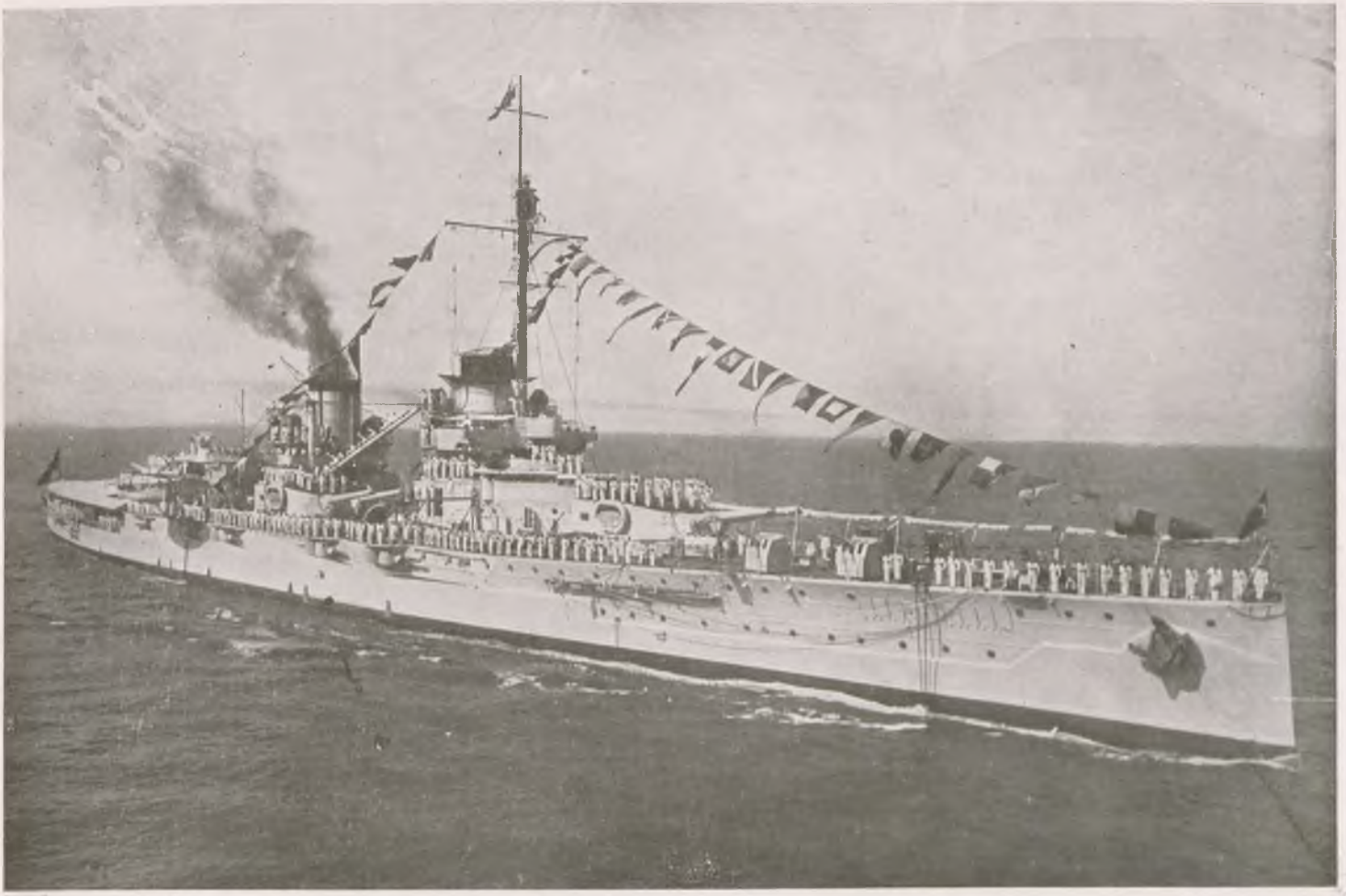

1851 de İngiltereyi ziyaret eden Feyzi Bâri Firkateyni Woolwich'de

18 inci asırda Sarayburnu önünde Türk donanması

(Aslı Topkapı sarayında III Selimin yazı çekmesi arkasıdır)

T. C. G. Yavuz.

Cumhuriyet Devrinde Donanmamız

Cumhuriyetin ilânı yılında Türk Donanması, durumları hizalarında yazılı aşağıdaki gemilerden müteşekkil bulunuyordu :

Geminin adı	Cinci	Durumu
Yavuz	Muharebe kruvazörü	Onarıma muhtaç
Turgut	Zırhlı (eski)	Eski
Hamidiye	Kruvazör (eski)	Vazife görür
Mecidiye	Kruvazör (eski)	Onarıma muhtaç
Necmişevket	Zırhlı (çok eski)	Eski
Peyk	Torpitobot	Onarıma muhtaç
Berk	Torpitobot	Onarıma muhtaç
Muavenet	Muhrip (eski)	Onarıma muhtaç
Numune	Muhrip (eski)	Onarıma muhtaç
Ertuğrul	Yat	Vazife görür
Söğütlü	Yat	Vazife görür
Taşoz	Torpitobot	Vazife görür
Basra	Torpitobot	Onarıma muhtaç
Samsun	Torpitobot	Onarıma muhtaç
Muinizafer	Zırhlı (çok eski)	Çok eski
İclâliye	Zırhlı (çok eski)	Çok eski
Sultanhisar	Torpitobot (eski)	Onarıma muhtaç
Sivrihisar	Torpitobot (eski)	Onarıma muhtaç
Yunus	Torpitobot (eski)	Onarıma muhtaç
Akhisar	Torpitobot (eski)	Onarıma muhtaç
Draç	Torpitobot (eski)	Onarıma muhtaç
Berkefşan	Torpitobot (eski)	Onarıma muhtaç
Sakız	Ganbot	Onarıma muhtaç
Burakreis	Ganbot	Vazife görür
Hızırreis	Ganbot	Vazife görür
Kemalreis	Ganbot	Vazife görür
İsareis	Ganbot	Vazife görür
Preveze	Ganbot	Vazife görür
Aydınreis	Ganbot	Vazife görür
Musul	Torpitobot	Onarıma muhtaç
Zuhaf	Korvet	Onarıma muhtaç
İntibah (Uyanık)	Mayn dökücü	Onarıma muhtaç
Nusret	Mayn dökücü	Vazife görür
Galata	Römorkör	Vazife görür
9 adet motorganbot		4 ü onarıma muhtaç
9 adet mayn ihraç motoru		Vazife görür

Cumhuriyet bahriyesi, Millî Mücadeleyi yaratan ruhla maziden kalan bu gemileri aldı, içinden kullanılmayacak kadar eski olanları eleyerek diğerleri onarıldı ve faaliyete geçti.

Bu hususta „Cumhurreis Gazi Mustafa Kemal'in 20 Eylül 1927 tarihinde Hamidiye kruvazörü ile yaptığı seyahat sırasında, geminin hâtıra defterine yazdığı şu direktifleri üzerinde yürünüldü :

«HAMİDİYE KRUVAZÖRÜ, MAZİDEN KALAN DONANMA AKSAMI İÇİNDE, TÜRK CUMHURİYETİNİN DENİZLERDE İLK FAALİYETE GEÇEN GEMİSİ OLDU. BEŞ SENEDENBERİ MÜTEHASSİRİ OLDUĞUM DENİZ HAYATINI BANA YAŞATAN BU GEMİ OLDU. TÜRK DONANMASINDA KUMANDA VE ZABİTAN HEYETİNİ BU GEMİDE VE BUNA REFAKAT EDEN PEYKİŞEVKET TORPİTO KRUVAZÖRÜNDE TANIDIM.

« TEMAS ETTİĞİM, RUHU GENÇ, MEFKÛRESİ GENÇ BU İSTİKBAL KUMANDAN VE ZABİTLERİ BENDE BAHİRİYEMİZ İÇİN KUVVETLİ ÜMİTLER HASIL ETTİ. BU KIYMETLİ, ŞEDİT ARZULU HEYETİ YADİGÂRİ MAZİ OLAN BU GEMİ İÇİNDE BIRAKMAKLA İKTİFA OLUNAMAZ. ONLARI, MÜSTAIT VE MÜSTAHAK OLDUKLARI KADAR İNKİŞAFA MAZHAR EDEBİLMEK İÇİN BUGÜNÜN İCABATINA BAŞVURMAK LÂZİMDİR.

«HUDUTLARININ MÜHİM VE BÜYÜK AKSAMI DENİZ OLAN TÜRK DEVLETİNİN DONANMASI DA MÜHİM VE BÜYÜK OLMAK GEREKTİR. O ZAMAN, TÜRK CUMHURİYETİ DAHA MÜSTERİH VE EMİN OLACAKTIR. MÜKEMMEL VE KÂDİR BİR TÜRK DONANMASINA MALİK OLMAK GAYEDİR. BUNUN İLK AZİMET NOKTASI HARP GEMİLERİ TEDARİKİNDEN EVVEL ONLARI MUVAFFAKİYETLE SEVK VE İDAREYE MUKTEDİR KUMANDANLARA, ZABİTLERE, MÜTEHASSİSLARA MALİKİYETTİR. HAMİDİYE'DE VE PEYKİŞEVKET'TE TANIDIĞIM ARKADAŞLAR, CANLI VE KIYMETLİ DELİLLERİDİRLER.

«BUGÜN İÇİN BU GÜZİDE HEYET BÜYÜK ALÂKA İLE

MUHAFAZA OLUNACAKTIR. MEVCUT BÜYÜK, KÜÇÜK GEMİLERİMİZDEN YALNIZ KABİLİ İSTİFADE OLANLAR TEFRİK VE İHYA EDİLEBİLİR. DONANMAMIZ HEYETİ UMUMİYESİNDE, FAAL VE NÂFİ UNSURLARDAN MÜTEVAZİ BİR BAHRİ CÜZÜTAM VÜCUDE GETİRMEK İMKÂNINA KANİ OLDUM.

«BUNUN İÇİN HÜKÜMETİ CUMHURİYENİN, TEDBİR VE TEŞEBBÜSLERİLE ŞAHSAN ALÂKADAR OLACAĞIM. ESASLI VE KIYMETLİ BİR NOKTAİ AZİMETİ BULDUKTAN SONRA ONDAN MUAZZAM GAYEYE YÜRÜMEK VE ONA VASIL OLMAK ELBETTE MÜYESSER OLACAKTIR.»

GAZİ M. KEMAL»

Donanmanın kullanılması için ilk atılan adımlardan biri eldeki gemileri sırasıyla tamir etmek oldu. Mecidiye yeni baştan tamir ile topları değiştirildi; Hamidiye, Berk, Peyk, Taşoz, Samsun, Basra, Hızırreis, İsareis, Kemalreis gemileri onarıldı.

Turgutreis, Draç, Musul, Akhisar, Yunus, Sultanhisar, Sivrihisar, Burakreis, Sakız, Muinzafer, Zuhaf gemileri feshedildi ve Ertuğrul ile Söğütlü yatları Seyrisefain emrine devredildi.

Yavuzun esaslı surette tamiri ve yaralarının kapatılması için evvelâ Almanyadan Gölcük'e büyük bir havuz getirildi ve gemi havuza alınarak yeni denecek şekilde tamir edildi. Bu meydana Gölcük Deniz Fabrikalarının temeli de atılmış oldu.

Yeni gemiler alınmaya başlanarak, ilk olarak 1928 yılında iki adet İNÖNÜ sınıfı denizaltı gemileri mübayaa edildi. Müteakiben 1931 yılında İtalyadan üç adet Hücumbotu ve 1932 de de dört adet Zafer ve Adatepe sınıfı muhripler donanmaya iltihak etti.

27 Temmuz 1933 de Adatepe gemisi ile seyahat eden Atatürk, geminin hâtıra defterine şunları yazmıştır :

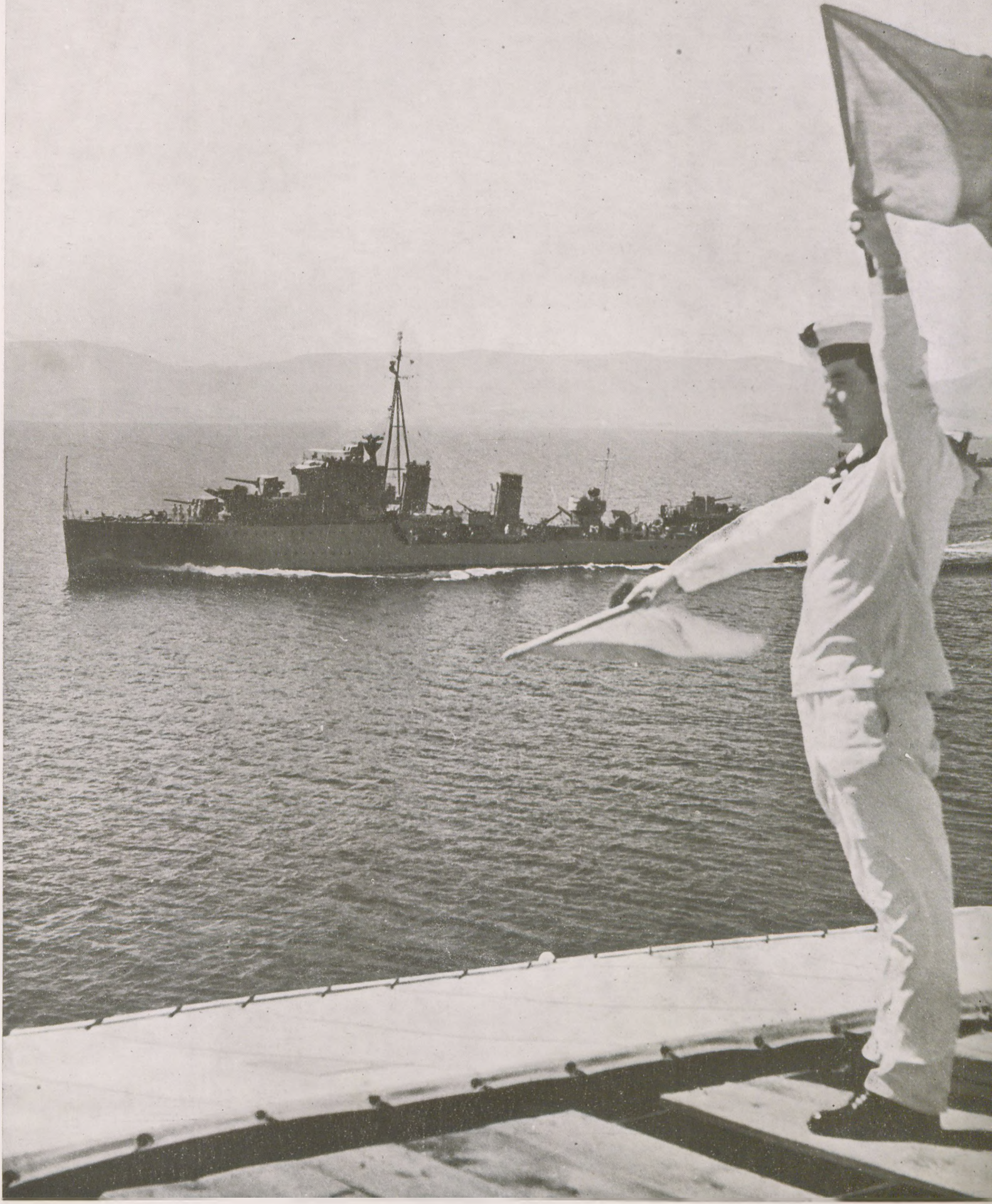
«ADATEPE İLE YAPTIĞIM KISA YOLCULUĞUN HÂTIRASINI UNUTMAYACAĞIM. YAKINDAN TANIMAK FIRSATINA NÂİL OLDUĞUM SEÇME DENİZ KUMANDANLARIMIZ, GENÇ ZABİTLERİMİZ VE DENİZCİLERİMİZLE İFTİHAR ETTİM.

GAZİ M. KEMAL»

1923 yılından itibaren Donanmaya katılan gemiler :

İsmi	Cinsi	Son durumu
1928 I. İnönü	Denizaltı	1948 de feshedildi
1928 II. İnönü	Denizaltı	1948 de feshedildi
1931 Doğan (H. B. 1)	Hücumbot	Faal
1931 Martı (H. B. 2)	Hücumbot	Faal
1931 Denizkuşu	Hücumbot	Feshedildi
1931 Dumlupınar	Denizaltı	Feshedildi
1931 Sakarya	Denizaltı	Feshedildi
1932 Kocatepe	Muhrip	Feshedildi
1932 Adatepe	Muhrip	Feshedildi
1932 Zafer	Muhrip	Okul gemisi
1932 Tınaztepe	Muhrip	Okul gemisi
1935 Ülkü	Kömür gemisi	Faal
1936 Erkin	Dz. Alt. ana gemisi	Faal
1936 Gür	Denizaltı	Feshedildi
1939 Saldıray	Denizaltı	Faal
1939-1946 Yıldıray	Denizaltı	Faal
1939 Atılay	Denizaltı	1942 de Çanakkalede
1939 Çanak (MTB. 1)	Mayn tarayıcı	Faal battı.

İsmi	Cinci	Son durumu
1939 Kavak	Mayn tarayıcı	Feshedildi
1939 Gölcük	Yakıt gemisi	Faal
1939 Pınar	Su gemisi	Faal
1939 Doğanaslan	Römorkör	Faal
1940 Atak	Mayn dökücü	Faal
1941 Sivrihisar	Mayn dökücü	Faal
1941 Yüzbaşı Hakkı	Mayn dökücü	Faal
1941 Ağ - 1	Ağ gemisi	Faal
1941 Kanarya	Kömür gemisi	Faal
1942 Sultanhisar	Muhrip	Faal
1942 Demirhisar	Muhrip	Faal
1942 Muratreis	Denizaltı	Faal
1942 Burakreis	Denizaltı	Faal
1942 Oruçreis	Denizaltı	Faal
1942-1944 8 araba vapuru		Faal
1943 5 hücumbot (H.B. 3-8)		Faal
1943 8 A.B. (AB-1 - A.B-8)	Avcıbot	Faal
1943 8 L.S.B. (L.S.B. - 1-8)	Limansavunma botu	Faal
1943 8 M.T.B. (M.T.B. 1-8)	Mayn tarama botu	Faal
1943 R - 1	Römorkör	Battı
1945 Bekirdere	Cephane gemisi	Faal
1945 Toros	D.S.A. eğitim Gm.	Faal
1946 Bartın	Mayn tarayıcı	Faal
1946 Bafra	Mayn tarayıcı	Faal
1946 Bandırma	Mayn tarayıcı	Faal
1946 Bodrum	Mayn tarayıcı	Feshedildi
1946 Amasra	Mayn tarayıcı	Faal
1946 Ayancık	Mayn tarayıcı	Faal
1946 Ayvalık	Mayn tarayıcı	Faal
1946 Alanya	Mayn tarayıcı	Faal
1946 Antalya	Mayn tarayıcı	Faal
1946 Muavenet	Muhrip	Faal
1946 Gayret	Muhrip	Faal
1946 Ağ - 2	Ağ gemisi	Faal
1946 Ağ - 3	Ağ gemisi	Faal
1947 Çarşamba	Mayn tarayıcı	Faal
1947 Çandarlı	Mayn tarayıcı	Faal
1947 Çeşme	Mayn tarayıcı	Faal
1947 Çardak	Mayn tarayıcı	Faal
1947 Erdemli	Mayn tarayıcı	Faal
1947 Ereğli	Mayn tarayıcı	Faal
1947 Edincik	Mayn tarayıcı	Faal
1947 Edremit	Mayn tarayıcı	Faal
1947 23 adet çıkarma aracı		Faal
1948 I. İnönü	Denizaltı	Faal
1948 II. İnönü	Denizaltı	Faal
1948 Sakarya	Denizaltı	Faal
1948 Gür	Denizaltı	Faal
1948 Kaş	Mayn tarayıcı	Faal
1948 Kemer	Mayn tarayıcı	Faal
1948 Kerepe	Mayn tarayıcı	Faal
1948 Karamürsel	Mayn tarayıcı	Faal
1948 Kilimli	Mayn tarayıcı	Faal
1948 Kuşadası	Mayn tarayıcı	Faal
1948 Kozlu	Mayn tarayıcı	Faal
1948 Kirte	Mayn tarayıcı	Faal
1948 Akpınar	Yağ gemisi	Faal
1948 Onaran	Onarım gemisi	Faal
1948 Ağ - 4	Ağ gemisi	Faal
1949 Akar	Akar yakıt gemisi	Faal
1949 Gelibolu	Muhrip	Faal
1949 Giresun	Muhrip	Faal
1949 Gaziantep	Muhrip	Faal
1949 Gemlik	Muhrip	Faal
1950 Çanakkale	Denizaltı	Faal
1950 Dumlupınar	Denizaltı	Faal
1950 Kurtaran	Dz. Alt. Kurtarma Gm.	Faal

T. C. Muhrip Filotilası tatbikatından.

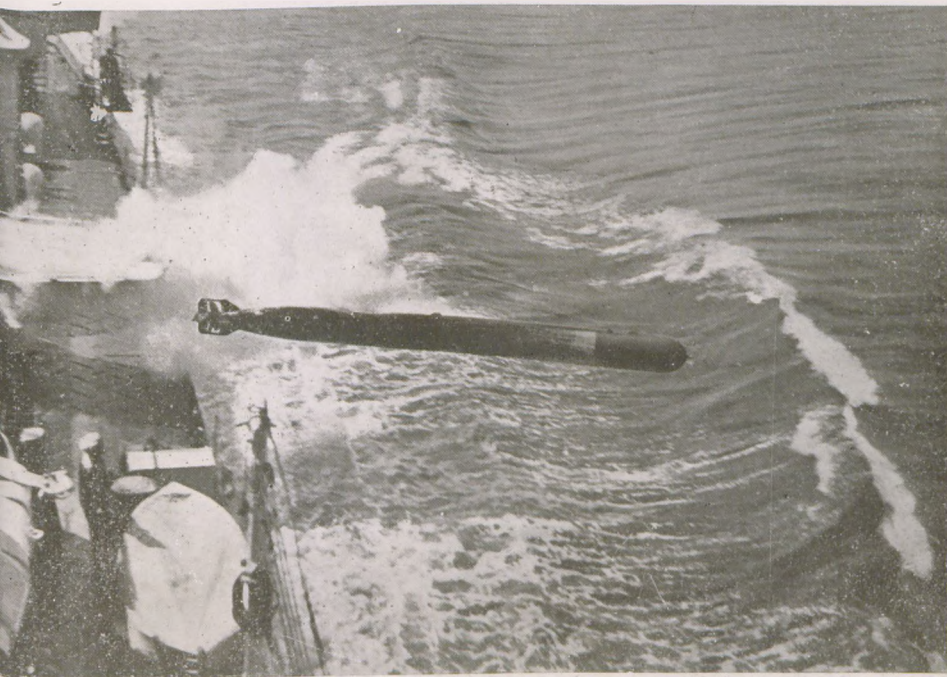
Cumhur Başkanı Donanma tatbikatında.

Tatbikat yapan Muhriplerden.

Giresun Muhribi tatbikat sırasında.

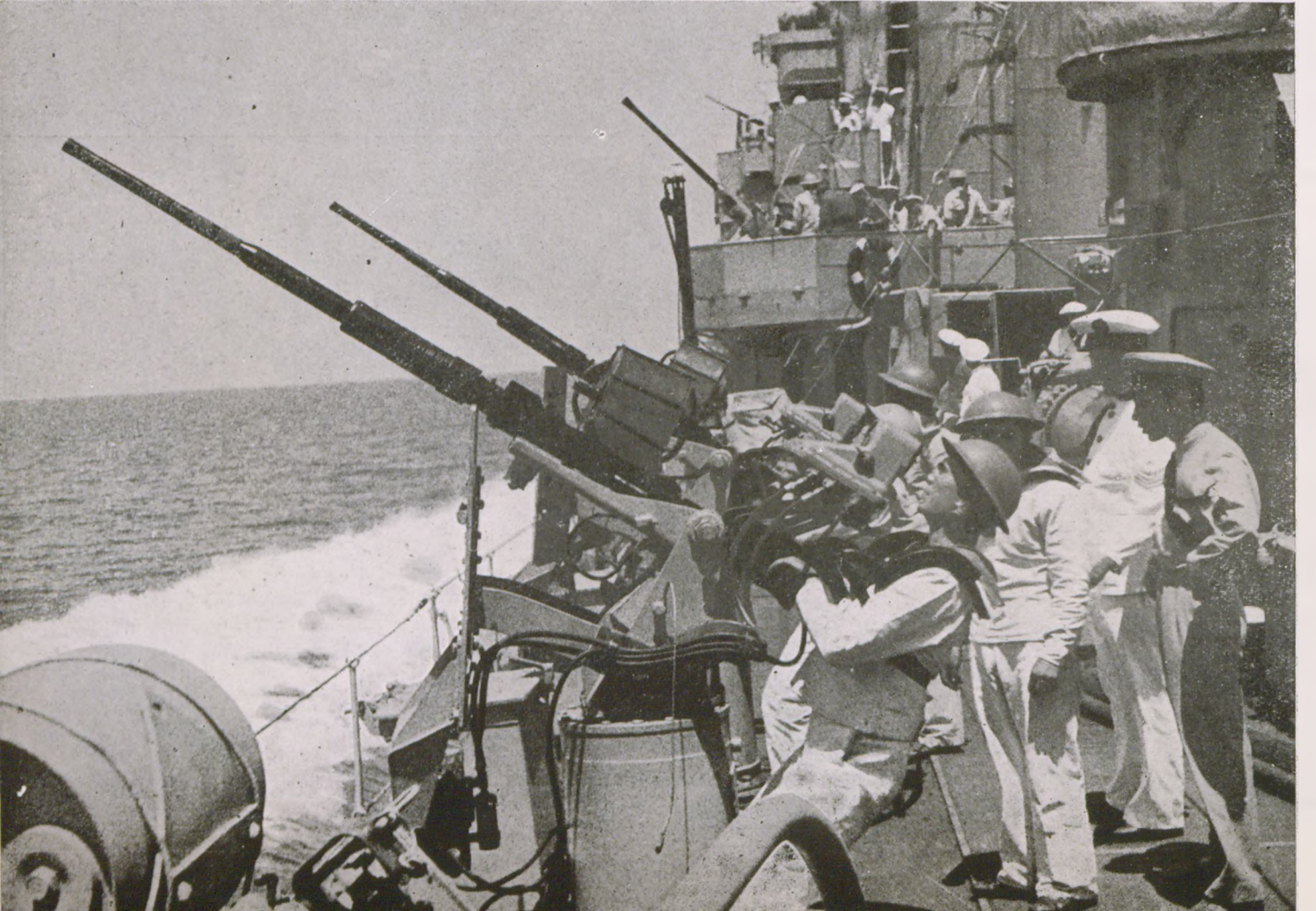

Torpedo atışı yapan bir Muhrip.

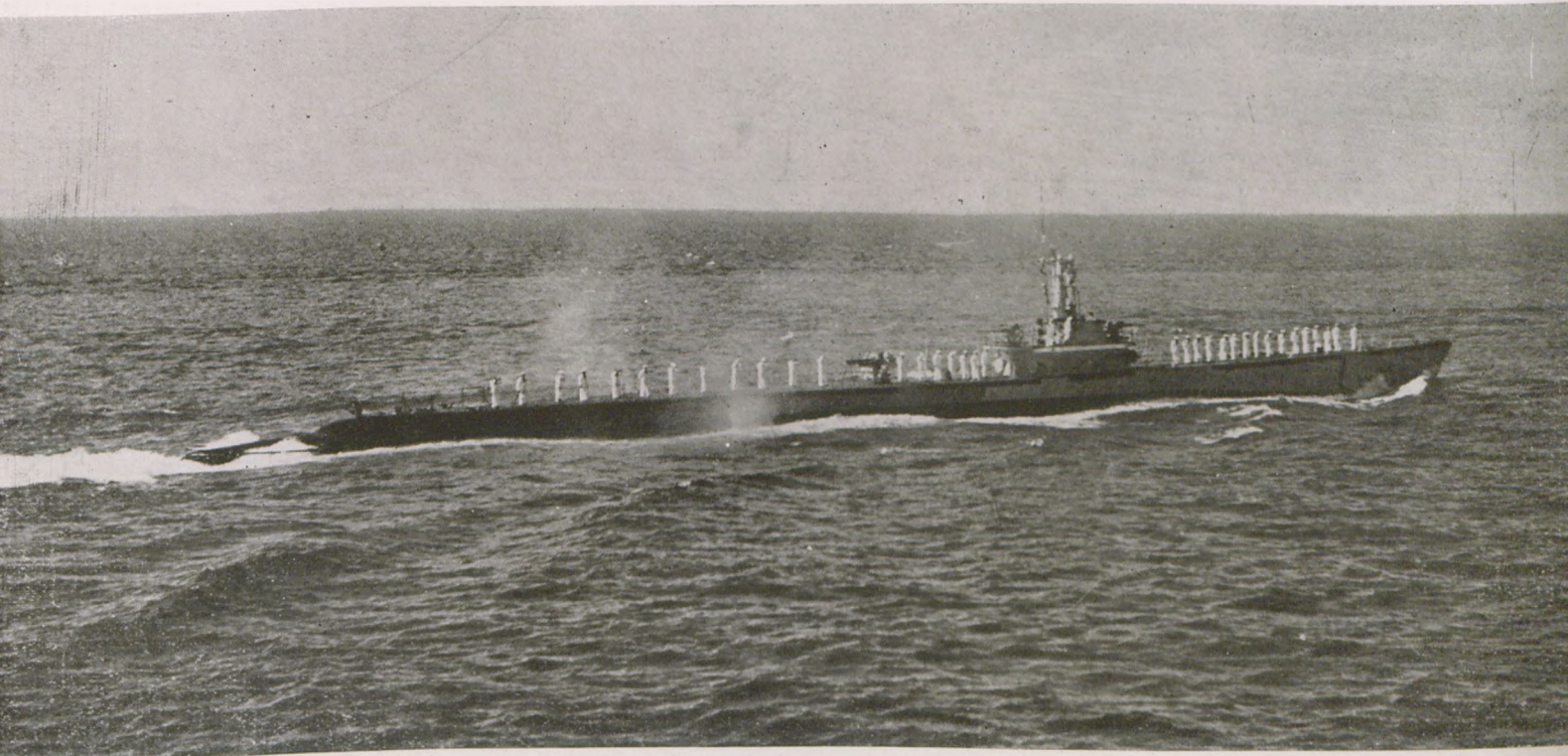
Cumhur Başkanı ve Genelkurmay Başkanı tatbikatı takibederlerken.

Uçaksavar batarya personeli atış sırasında.

T. C. Donanmasından bir grup geçit resminde.

Bir Denizaltı gemisi geçit resminde.

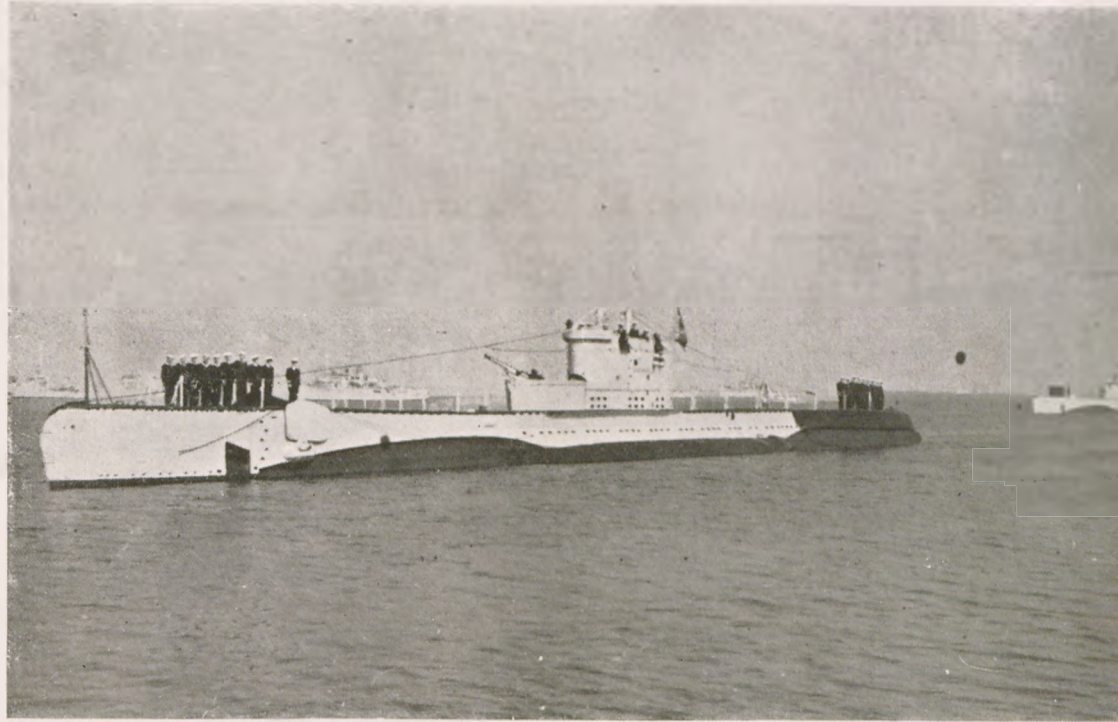
Atlantik Aşan Mayın arama tarama gemilerinin Donanmaya katılışı.

Muhrip Filotilasası geçit resminde.

Geçit resminden diğeri bir görünüş.

Reis sınıfı Denizaltılardan ikisi.

Deniz ve Hava kuvvetlerimiz geçit resminde.

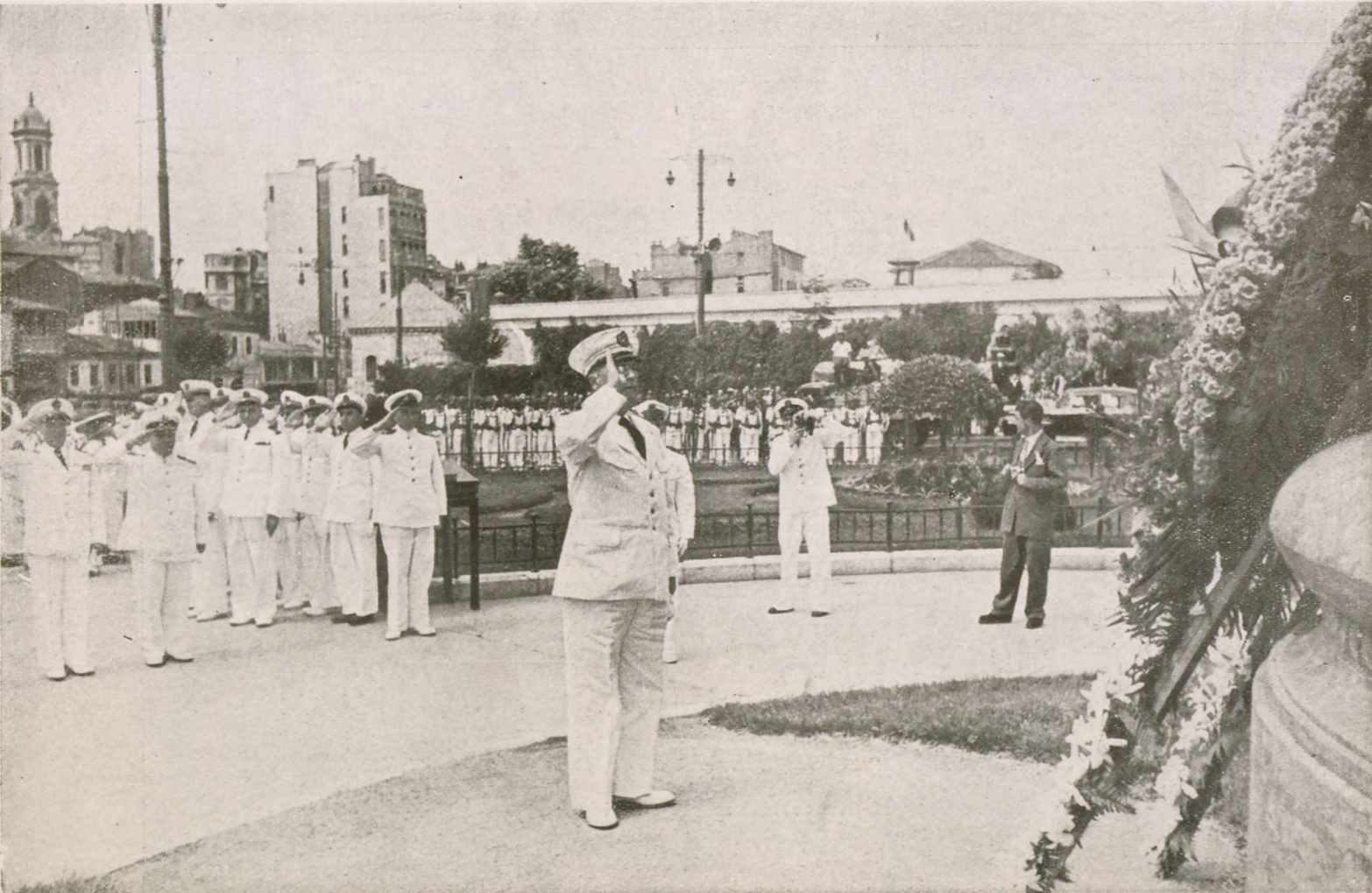
Amerikan Uçak gemisinin İstanbulu ziyareti.

İstanbul limanını ziyaret eden İngiliz Okul Gemisi şehri selâmlarken.

İstanbulu ziyaret eden Fransız Okul Gemisi personelinin Cumhuriyet âbidesine çelenk koyma merasiminden bir görünüş.

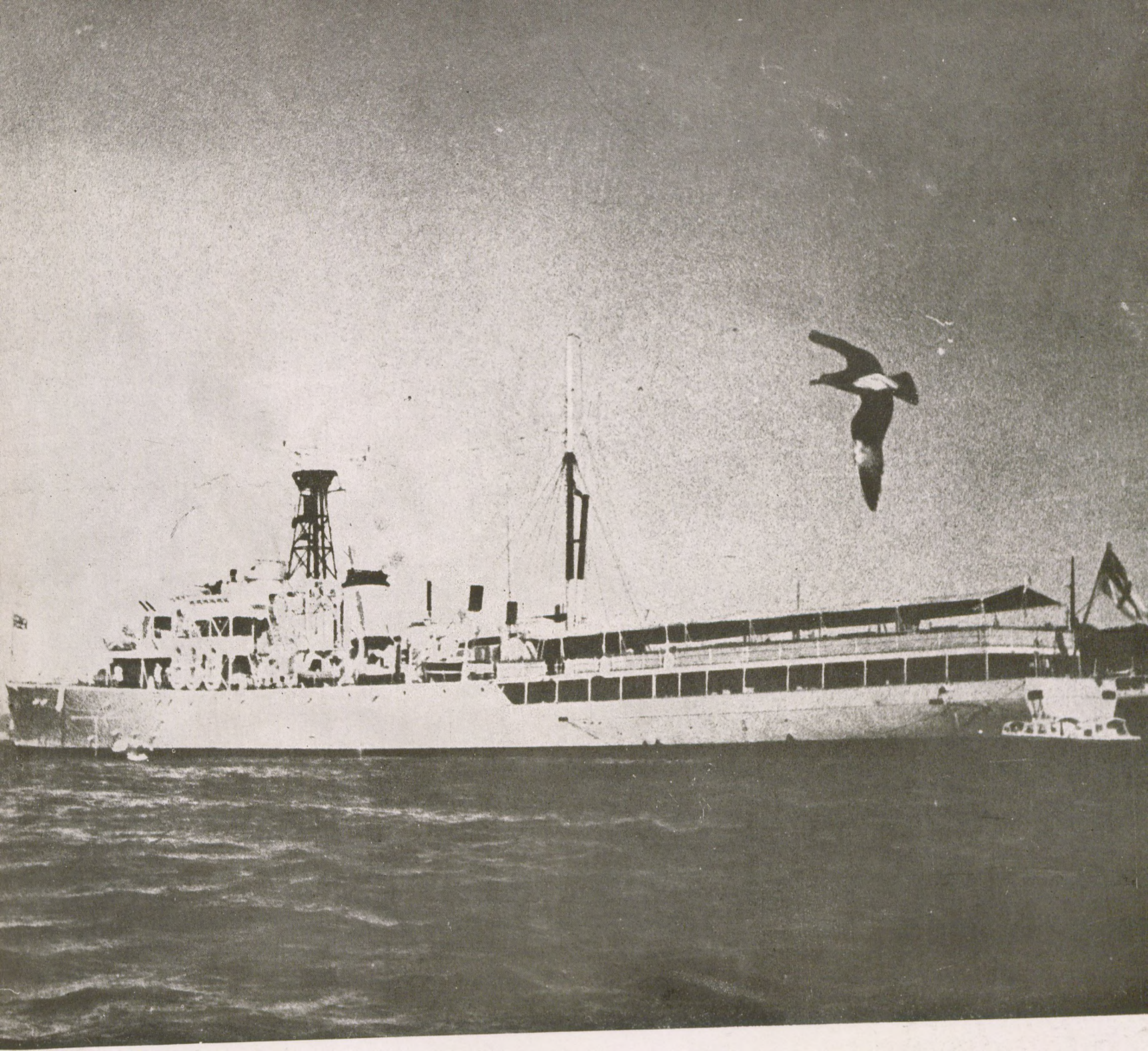

Marmarisi ziyaret eden İngiliz Filosu Amiralini Türk Amiralleri ile.

Türkiyeyi ziyaret eden İngiliz Donanması Amiralini Türk Donanma Komutanı ile birlikte.

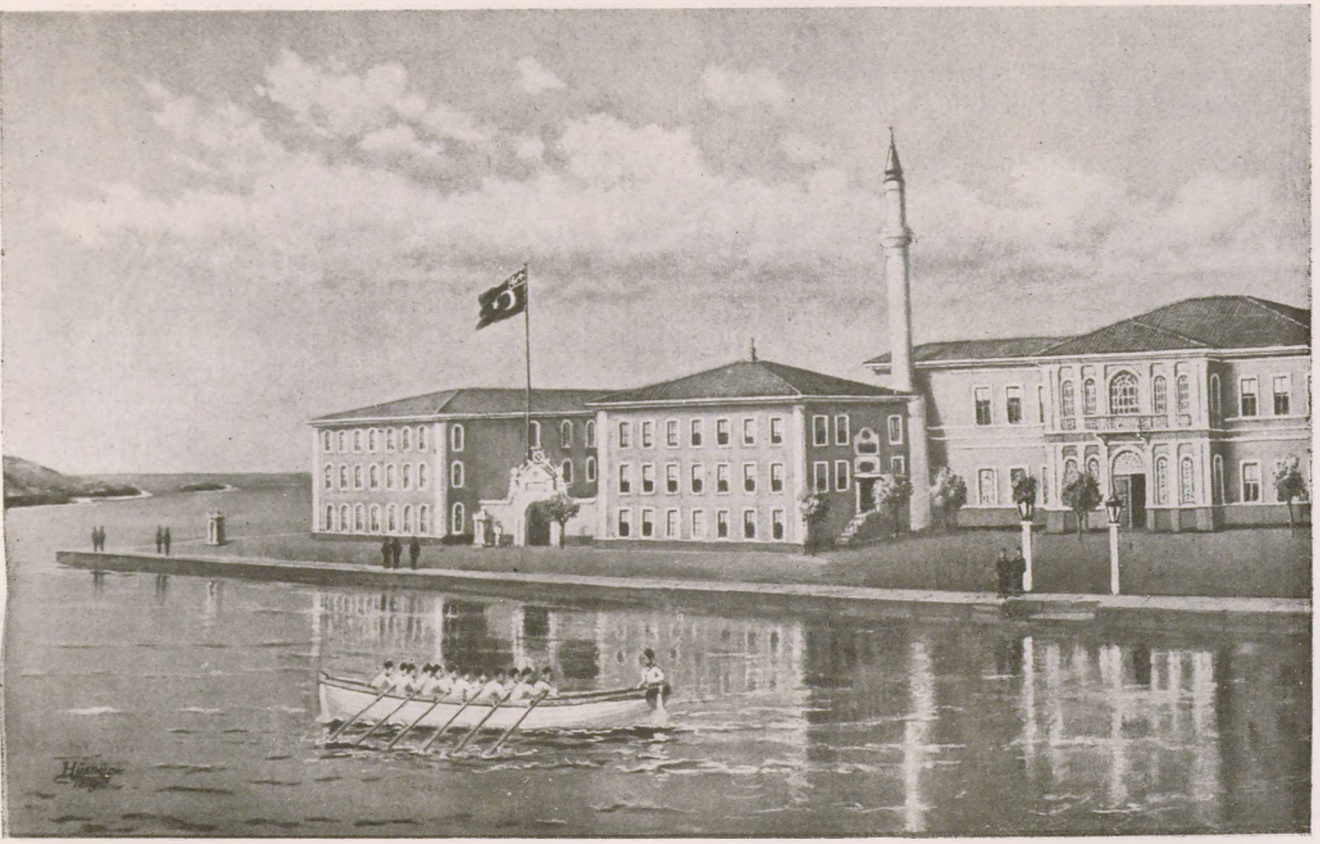
İstanbul limanını ziyaret eden İngiliz Okul Gemisi.

İstanbulu ziyaret eden Amerikan Donanması Dz.
Piyadesi Cumhuriyet âbidesine giderlerken.

İstanbulu ziyaret eden Fransız Okul Gemisi mürettebatı
Cumhuriyet âbidesine giderlerken.

19. Asırda Dz. Harp Okulu.

OKULLAR TARİHÇESİ

Osmanlı İmparatorluğunda garp usulünde eğitim sistemine dönüş hareketi 1734 te Üsküdar Mühendishanesinin açılmasıyla başlamıştı.

Taassup taraftarlarının hoşnutsuzlukları neticesinde Mühendishane kısa bir zamanda kapanmış ve 1765 te Karaağaç'ta devlet, gizli tedarikat yapan yeni bir mektep açmıştı.

Bu yarım teşebbüslerden sonra Türkiyede ilk Deniz Harp Okulu Cezayirli Gazi Hasan Paşa'nın Kaptanı Deryalığı sırasında ve 1776 da Tersane içinde (Mühendishane-i Bahrî) ismi ile kurulmuştu.

Mektep için yapılan kanunnamede (Tahsilini ikmal edenlerin imtihan edilerek maharetleri anlaşıldıktan sonra Donanma gemilerinden Sancak kalyonları vesair lüzumlu olan gemilerde kadirlerine şayeste vazife verileceği) yazılıydı.

Mektepte Türk ve yabancı hocalar ders veriyorlardı. Talebenin okuduğu dershanenin duvarlarına Türkçe ve Fransızca haritalar, kalemle yapılmış muhtelif tip gemi resimleri asılıydı. Ayrıca dershanede gemiciliğe ait âletler de bulunuyordu.

Mektepte kaptanların ve ricalin çocukları olmak üzere elli talebe vardı. Salı ve Cumadan maada her gün öğleye kadar ders görüyorlardı.

Türk Profesör Cezayirli Seyit Hasan hoca, devrinin mümtaz şahsiyetlerindendi. Türkçe, Arapçadan başka İtalyanca ve Fransızca da biliyordu.

Avrupanın Bahriyeye ait en iyi kitaplarını ve Bahriye âletlerini de tanıyordu. Hasan Kaptan bir müddet sonra donanma ikinci komutanlığına tayin edilince yerine Seyit Osman Efendi getirilmişti. Fransız

öğretmenler Osman Efendinin bilhassa hendesede âlim olduğunu tasdik etmişlerdi.

29 Ekim 1784 te Sadrazam Halil Hamit Paşanın teşebbüsü ve iki Fransız mühendisinin yardımı ile mektep programları genişletilmiş ve bir Bahriye Tatbikat Akademisi kurulmuştu.

İstanbulda bulunan bir Fransız firkateyninin kumandanı ile Fransız elçiliğinden bir memur Deniz Subayı yetişecek talebelere dersler veriyorlar ve bu dersleri Ermeni tercümanlar Türkçeye çeviriyorlardı.

III. Selimin daha şümüllü islahat hareketleri sırasında ve 1795 te Hasköy'de yeniden inşa olunan bir binada (Mühendishane-i Âmire) kurulmuştu.

Kanunnamesine göre yeni mektebin Lâğımcı Ocağından elli, Humbaracı Mülâzimlerinden 30 olmak üzere 80 kadar talebesi bulunacaktı.

Tersane Mühendishanesi ise iki kısma ayrılmıştı: Birinci kısım seyrisefain, ikinci kısım ise gemi inşası fenlerini öğrenecekti. Tersane Mühendishanesine kırk beş talebe devam edecekti.

Seyrisefain fennini öğrenenler mektebi bitirdikten sonra gemilerde sırasile jurnal hocası, çorba hocası ve baş hoca olacaklardı. Baş hoca olanlar imtihanla kaptan tayin edilecekti.

İnşaiye talebeleri ise mektep bitince ikinci kalfa, baş kalfa vazifelerini görecekler ve böylece Tersane mimarlığı hizmetinde çalışacaklardı.

İki Mühendishanenin birleştirilmiş olması esasına Kaptanı Derya Küçük Hüseyin Paşa itiraz etmiş ve Mühendishane-i Bahrî isimli ayrı bir müessesenin lüzum ve faydalarını Padişaha arz ederek, fikirlerini kabul ettirmişti.

(Mühendishane-i Bahrî) nin daha ileri hamleler yapacağı yıllarda Kabakçı Mustafa ihtilâlile bütün inkilâp hareketleri durdurulmuş ve (Mühendishane-i Bahrî) de uzun bir müddet ihmal içinde kalmıştı.

19. Asrın başından itibaren Bahriye Mektebinin yeniden ihyası ve devrin icaplarına uygun bir hale getirilmesi hususunda muhtelif teşebbüsler yapılmıştır.

Bu teşebbüslerin en esaslısını da 1838 yılında (Fünunu Bahriye) adıyla açılan mektep teşkil etmektedir.

O tarihe kadar mektepte iki yüz talebe okumakta iken yeni kanunname bu miktarı dört yüze çıkartmıştır. Kanunnamenin hükümlerine göre (Mektebe zinhar rica ve şefaath veyahut müntehi olduğu tarafa riayet ile) talebe alınmayacaktır. Alınacak olanların (Hasep ve nesebi malûm kaptanzâde ve mehmaemken okuyup, yazmaya âşina ve istidatlı ve âzası tam, mazaradan âzade ve on iki, nihayet on yaşından küçük olmamaları) da şarttır.

(Mektebi Fünunu Bahriye) de tahsil devresi dört seneye ayrılmış bulunuyordu. Mektepten çıkanlar Mü-lâzım rütbesini almış olacaktı.

Yeni mektep eski Kaptan Paşa konağı olan bugünkü Deniz Hastanesinin yerinde kurulmuş ve yeni bina Kaptanı Derya Ahmet Fevzi Paşa zamanında inşa edilmişti.

Bahriye mektebi tarihinde Patrona Mustafa Paşanın mektebin islahı hakkında 1847 tarihinde hazırladığı lâyiha da mühim bir yer tutmaktadır.

Lâyihadan anlaşıldığına göre, bu yıllarda (Bahriye Mektebi) tekrar ihmal edilmiş ve eski kanunnameleri yerine getirilmez olmuştur.

(Meclisi Bahriyenin) ve (Babiâlinin) kabul ettiği yeni lâyiha üzerine (Mektep gemisi) esas kabul ediliyor ve Fransızcanın ihtiyarî bırakılarak İngilizcenin mecburî olması da yeni esaslar arasında bulunuyordu.

Kırım Harbi sırasında Bahriye Mektebinin yeni bir zihniyetle ele alındığını görüyoruz. Donanmamızda müşavir bulunan Amiral Adolphus Slade de 1850 tarihinde mektebin islah şekillerini gösterir mufassal bir rapor vermiş bulunuyordu.

Bu tarihten bir müddet evvel de (Mühendishane)-nin bir kısmının bulunduğu Heybeliada'da kurulan yeni mektebin tedrisat esaslarıyla beraber Subayların terfi şekilleri de (Avrupa usulü üzere) tesbit olunmuştu.

Heybeliada'da yeniden kurulan Bahriye Mektebinde Türk ve yabancı hocalar ders veriyor, mektebin

gemicilik âletleriyle dolu dershaneleri ve zengin bir kütüphanesi bulunuyordu.

1851 de Amerikaya gönderilen deniz subaylarından Emin Bey mektep kütüphanesi için Amerikada neşredilmiş bahriyeye dair dört yüz otuz yeni kitap vesaire getirtmişti.

Mektep dershanelerile, bir çok yeni âletlerle, muntazam yatakhaneleri ve hastahanesile devrinin en güzel mekteplerinden birisi idi. Arka kısımda öğretmenler için ayrıca yeni evler yapılmış, talebenin ve talim heyetinin her türlü çalışma imkânları, istirahatları temin edilmişti.

1852 yılında da ayrıca Mektebi Bahriyeye talebe yetiştirmek üzere idadî sınıfları açılmış bulunuyordu.

Bahriye Mektebi bundan sonra uzun bir müddet devrinin yeniliklerini muntazaman takip etmiş, fakat Osmanlı İmparatorluğunun bahrî sahada tedennisine rastlıyan yıllarda mektebin eski randımanı da azalmıştı.

Meşrutiyetin ilânından sonra Bahriye Mektebini yeniden islah etmek teşebbüslerine girişilmiş, yabancı hocalar getirilmiş ve yeni programlar yapılmıştı.

Cemal Paşanın Bahriye Nazırlığı esnasında mektep pek mükemmel bir hale getirilmişti.

Cumhuriyet devrinde ve bilhassa son senelerde deniz eğitim sisteminde müsbet ve esaslı değişiklikler yapılmıştır.

Deniz Lisesi daha ziyade meslekî bilgiler verici bir mahiyette olmak üzere Deniz Koleji haline getirilmiş, gerek kollej, gerek Harp Okulu tedrisatında bol malzemeli lâboratuvar çalışmaları, amelî dersler birinci plâna alınmıştır.

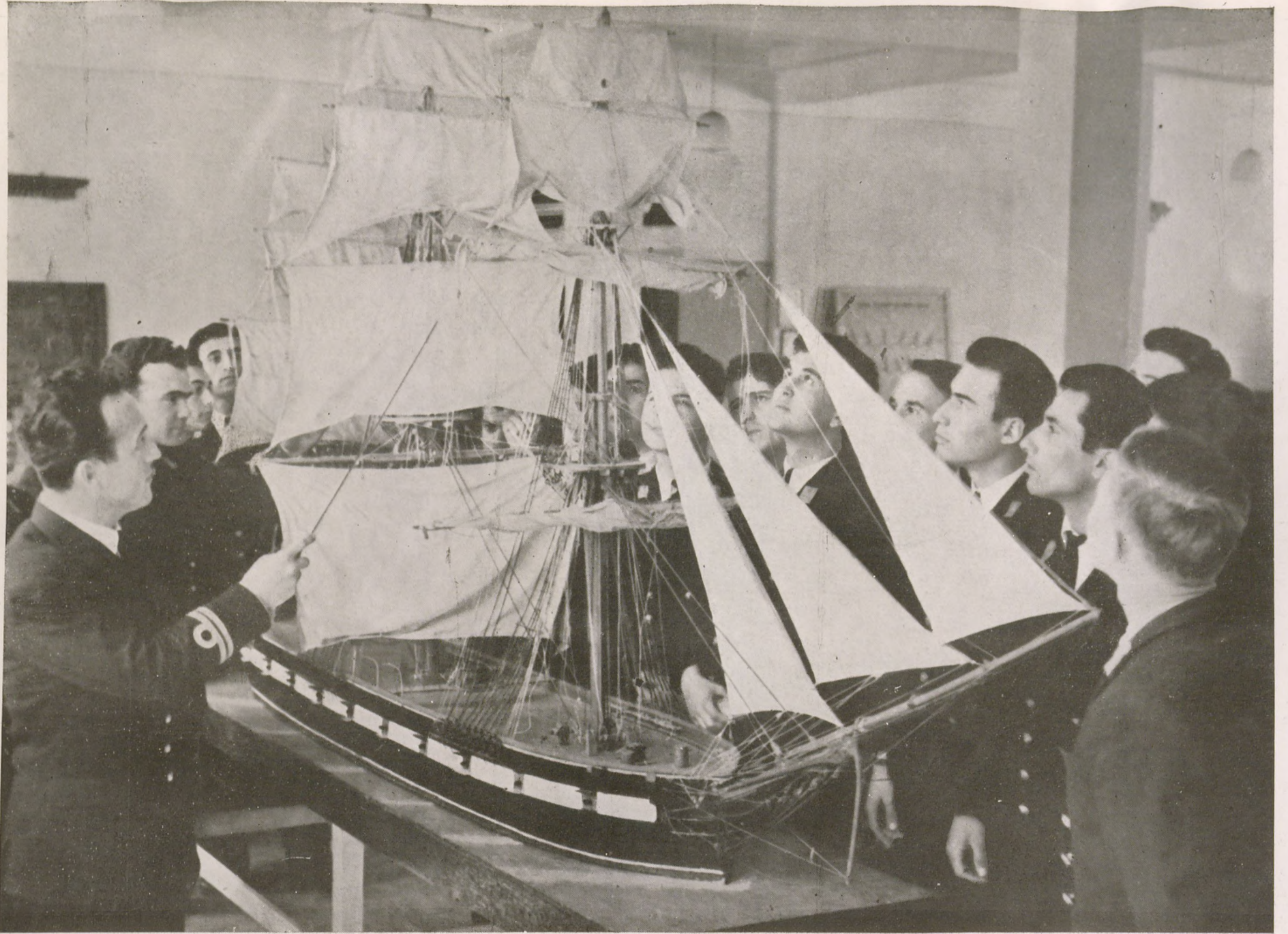
Deniz Koleji ve Harp Okuluna Türk gençleri büyük bir rağbet göstermekte ve bu okullara her sene yapılan büyük ölçüdeki talipler arasında müsabaka imtihanları açılmaktadır.

Deniz eğitiminin esaslı bir kısmını teşkil eden Subaylar ve diğer personel için açılan kurslar da Heybeliada'da yeni bir bina içinde toplanmıştır.

Ayrıca Deniz Gediklisi yetiştirmek esaslarına da büyük bir ehemmiyet verilmekte ve bu öğrenciler için Boğaziçinde tedris ve istirahat şartlarını haiz modern bir bina hazırlanmaktadır.

Deniz Eğitime dahil olan deniz erlerinin talim ve terbiyesi de deniz okullarının kurucusu olan büyük denizci Gazi Hasan Paşanın yeniden restore edilen Kasımpaşadaki tarihî kışlasında yapılmaktadır.

Halûk Y. ŞEHSUVAROĞLU

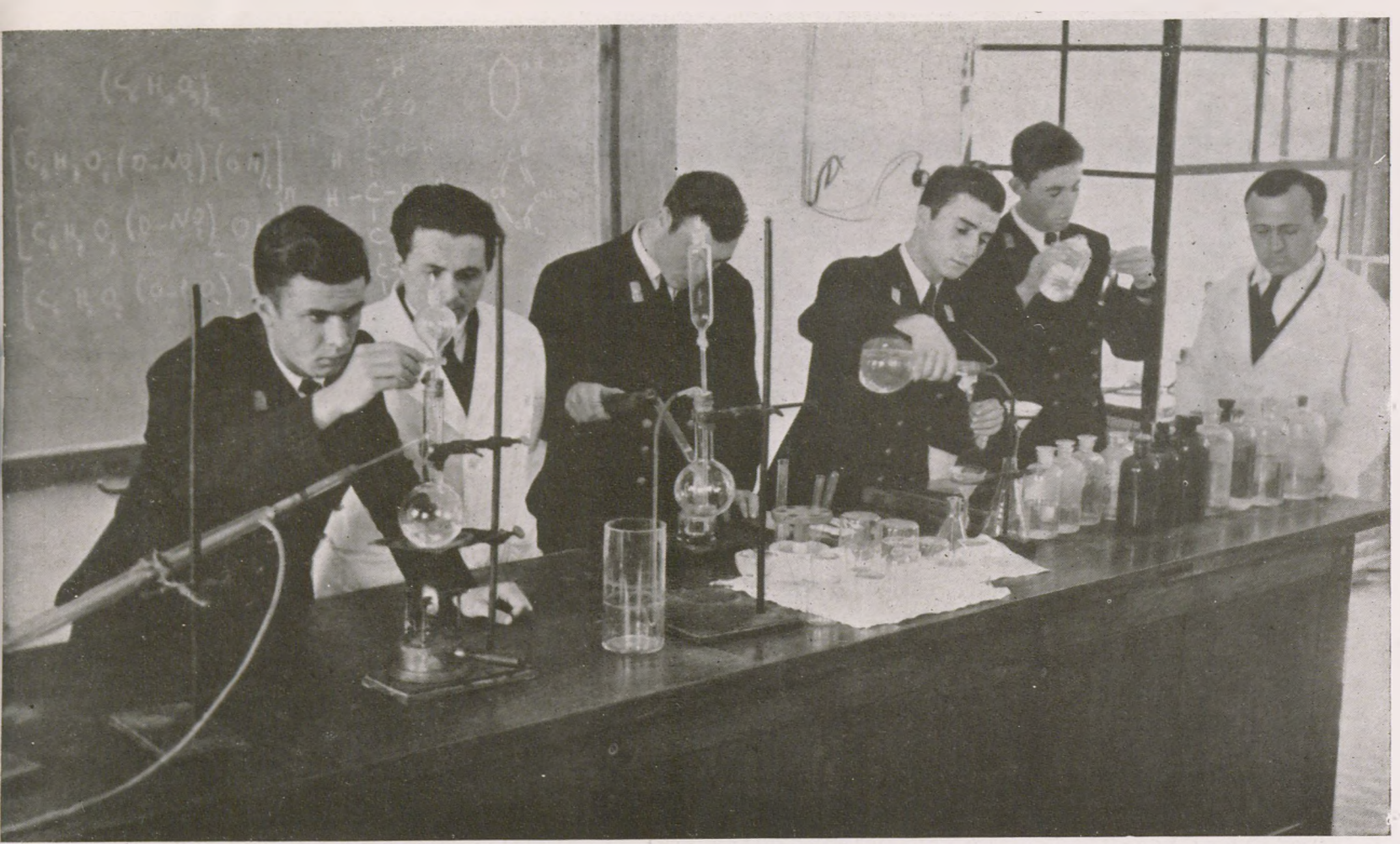
Dz. Kolleji öğrencileri Gemicilik dersinde.

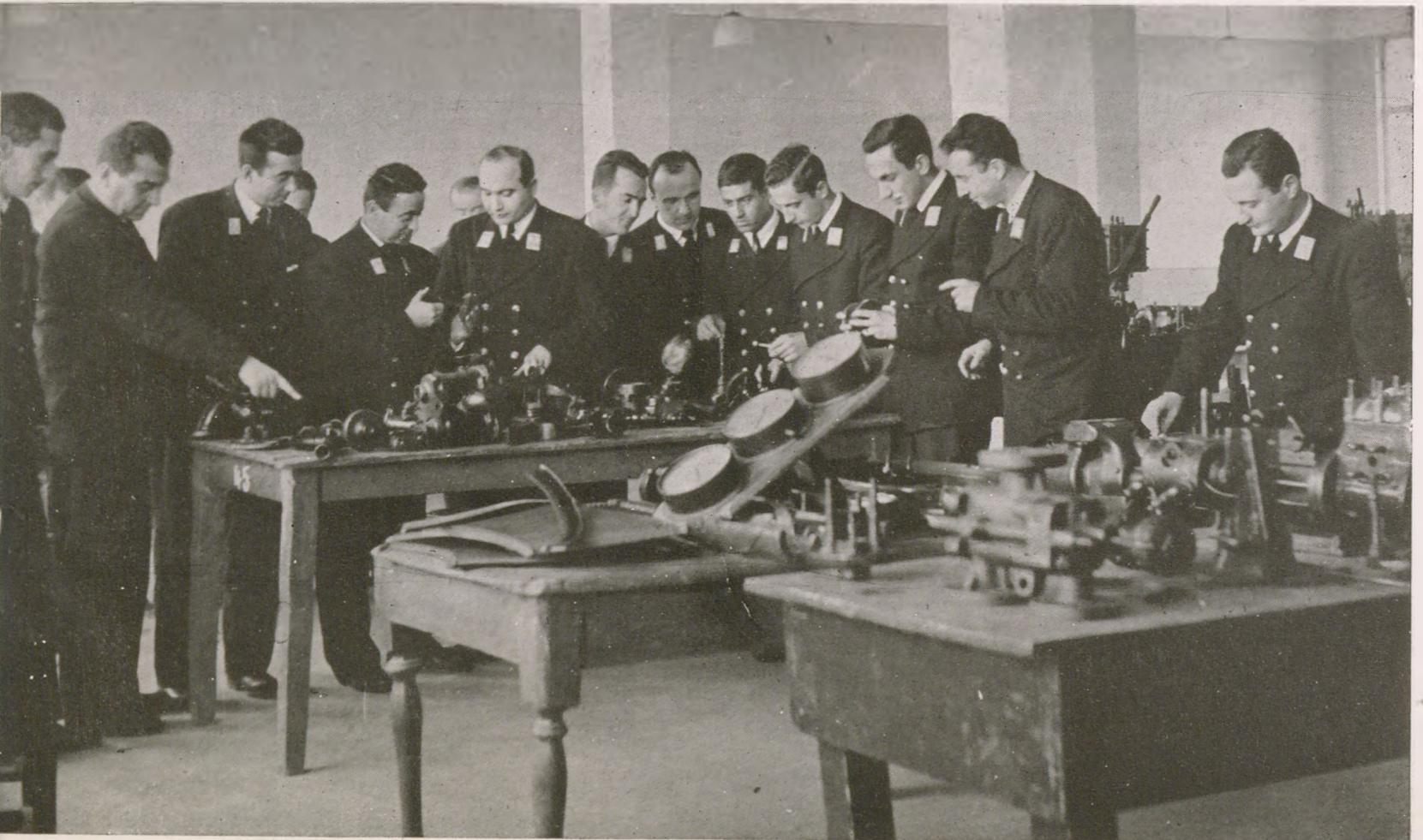
Dz. Kolleji öğrencileri derste.

Dz. Kolleji Gemicilik dershanesinden bir görünüş.

Dz. Kolleji öğrencileri Kimya laboratuvarında.

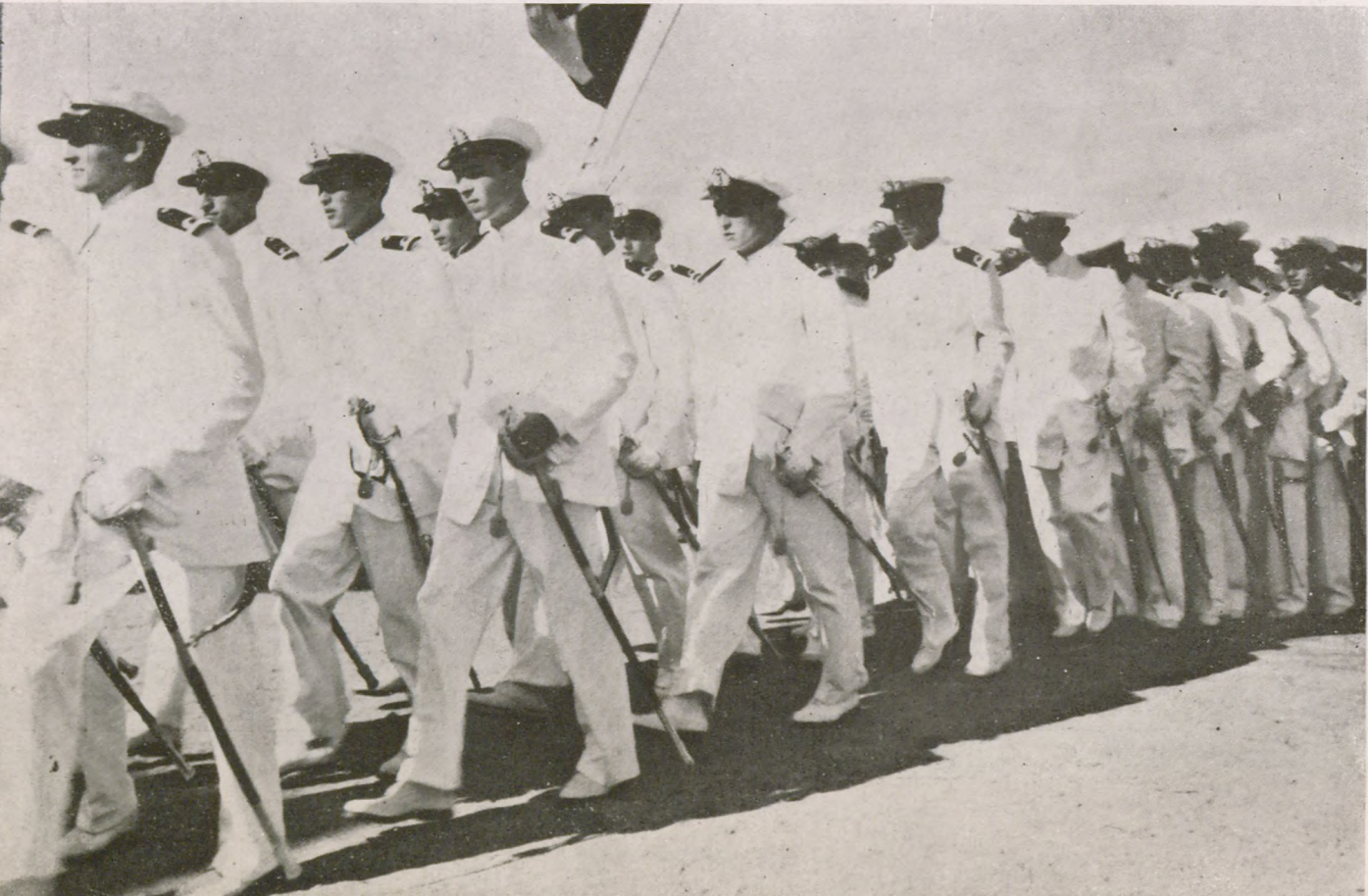

Dz. Kolleji öğrencileri Fabrikacılık dersinde.

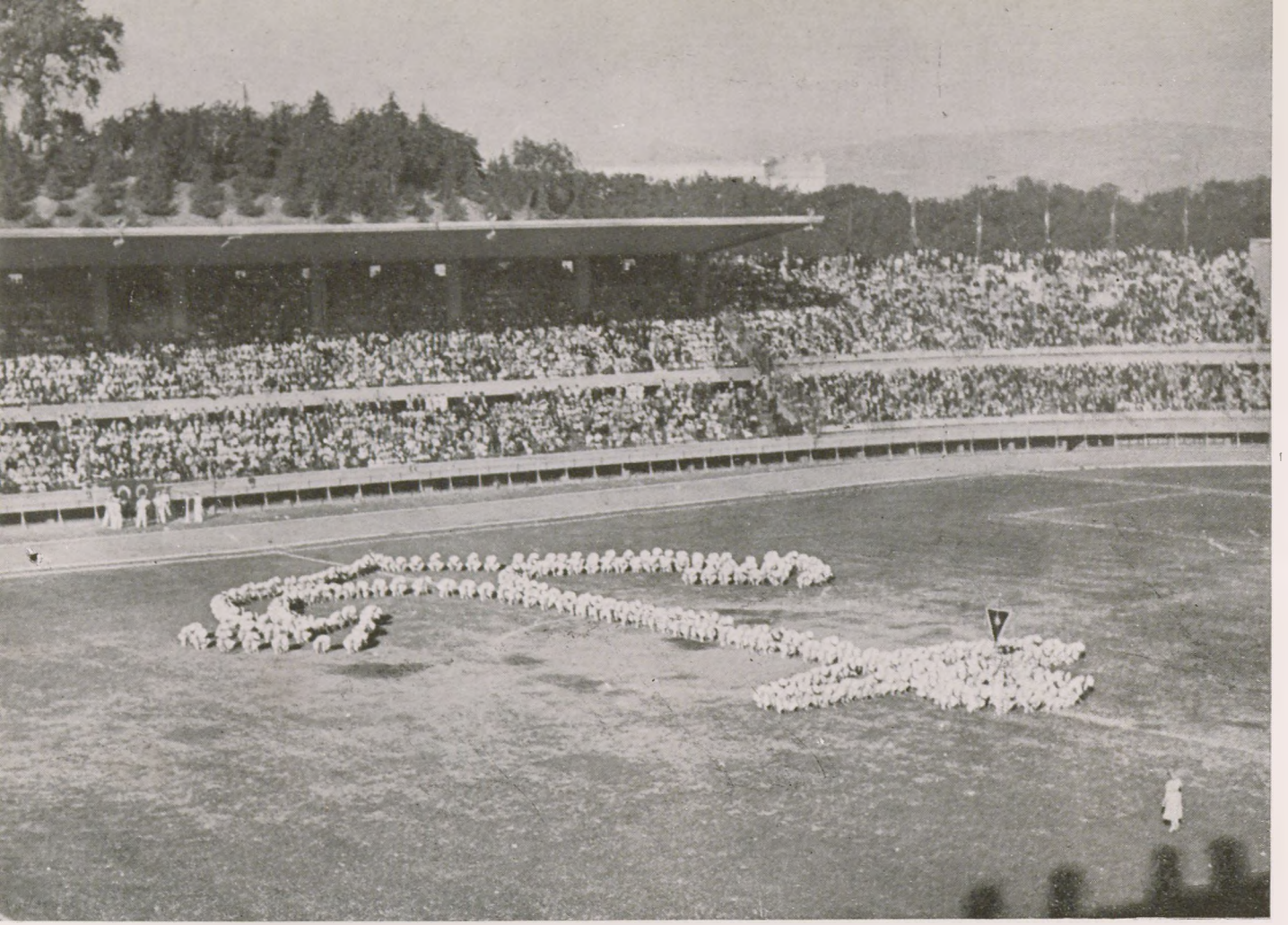
Dz. Harp Okulu 174. devre mezunlarından bir grup merasimde.

Dz. Harp Okulu 174. devre mezunları geçit resminde.

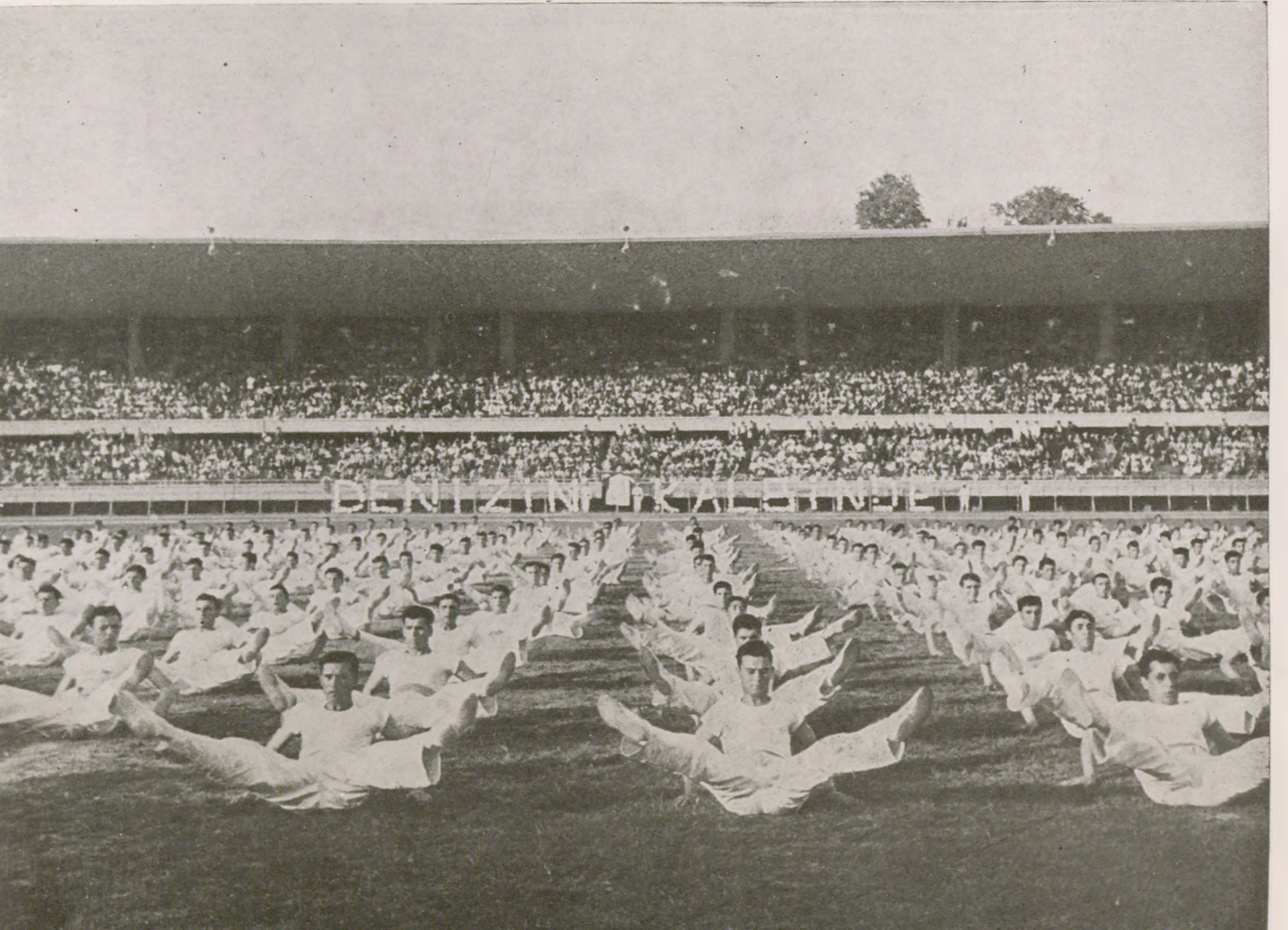
Dz. Harp Okulu ğrencileri Basketbolda.

Dz. Harp Okulu ve Koleji öğrencileri Spor ve Gençlik Bayramında.

Dz. Harp Okulu ve Koleji öğrencileri Spor ve Gençlik Bayramında.

Bu derginin kapağı ve içindeki renkli tablolar ITURİ BİRADERLER,
metni KĀĖIT VE BASIMIŐLERİ A. Ő. Matbaalarında basılmıŐtır.

BASIN YAYIN VE TURİZM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1 9 5 1

Taha Toros Arşivi

* 0 0 1 5 8 3 9 4 8 0 1 0 *